

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 15 DECEMBER 1926

No. 572

INHOUD.

Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart	Blz. 1098
BUITENLANDSCHE LEENINGEN EN ONZE ECONOMISCHE BELANGEN door <i>G. H. Hintzen</i>	1098
Het Middenstandsbankwezen door <i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	1101
De Duisburg-Ruhrorter Hafen Aktien-Gesellschaft door <i>Prof. W. E. Boerman</i>	1103
Het Zeehaven-vraagstuk te Semarang I door <i>Ir. J. H. G. van de Graaff</i>	1105
De Theecultuur in Nederlandsch-Indië 1826-1926 door <i>A. E. Reynst</i>	1107
Bescherming der Suikerindustrie door <i>Dr. G. Minderhoud</i>	1108
AANTEEKENINGEN:	
Indexcijfers van scheepsvrachten	1109
MAANDOLJFERS:	
Emissies in November 1926	1110
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	1111—1116
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welden Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink*.Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

14 DECEMBER 1926.

In den toestand van de geldmarkt kwam deze week geen verandering. Hoewel de maandwisseling met de gewone meerdere geldvraag reeds lang voorbij is, blijft de geldmarkt vast. Alleen callgeld is meer aangeboden en voor lagere prijzen, maar geld op langeren termijn, zoowel voor wissels als op prolongatie, blijft zeer gezocht. Particulier disconto noteerde $3\frac{5}{16}$ pCt. met verschillende afdoeningen tot 3% pCt. en neiging tot stijgen. De prolongatierente noteerde meestal $3\frac{3}{4}$ pCt.

* * *

Het opereerend kapitaal van De Nederlandsche Bank blijkt in de afgelopen week weder niet onbelangrijk te zijn afgenomen. De post binnenlandsche wissels daalde met f 2,9 miljoen. De beleeningen

liepen met f 8,2 miljoen terug. Het renteloos voorschot aan het Rijk verminderde eveneens met ruim f 8 miljoen.

De voorraad gouden munt geeft een teruggang van f 100.000 te zien. De zilvervoorraad klom met ruim f 900.000. Het hoofd muntmateriaal bleef ook ditmaal onveranderd. De post papier op het buitenland vertoont een stijging van f 800.000, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 3,5 miljoen afnamen.

De biljettencirculatie daalde met f 20,2 miljoen. De rekening-courantsaldi noteeren f 1,2 miljoen lager dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 5,1 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 52.

* * *

Fransche franken hebben deze week weder sterk geschommeld. De laagste koers was 9,52 en de hoogste 10,56, maar tusschen deze twee uitersten liep de koers herhaaldelijk heen en weer. Lires waren aan het einde der week plotseling veel vaster en verbeterden van 10,80 tot 11,30. Gisteren voormiddag werd tijdelijk zelfs 11,60 betaald. Van de goudwissels waren marken opnieuw vaster; 59,52 werd betaald; terwijl ook de Zwitsersche franken een lichte stijging noteerden, waarschijnlijk in verband met het wegtrekken van Fransche saldo's, waardoor ook de Zwitsersche geldmarkt een veel vaster aanzien verkreeg. Van de overige wissels valt alleen nog te vermelden een flauwe stemming voor Oslo, 63,80—63,15.

LONDEN, 13 DECEMBER 1926.

De positie van de geldmarkt bleef gemakkelijk, terwijl de bijzondere gemakkelijheid, die gewoonlijk den Zaterdag kenmerkt, ditmaal niet tot uitdrukking kwam wegens bijzondere geldverschuivingen voor betaling van rente en aflossing op de schuld aan Amerika.

De discontomarkt is bij voortdurend flauw en noteert $4\frac{1}{2}$ — $4\frac{9}{16}$ voor 3-maands prima bankaccepten, ofschoon de prijs eigenlijk niet beter is dan $4\frac{1}{2}$ pCt. Men neemt algemeen aan dat alle gevaar voor discontoverhooging voorbij is en de gissingen loopen nu over het tijdstip waarop de bankrate verlaagd zal kunnen worden. De meeningen daarover zijn zeer verdeeld en varieren tusschen begin Januari en begin April 1927.

Deviezenmarkten zijn nog steeds zeer onrustig voor francs en lires; per saldo zijn de prijzen voor die valuta's hooger.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART.

Verslag van de tweede zitting in 1926.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart (zetel te Straatsburg, Palais du Rhin) heeft onder voorzitterschap van den heer Jean Gout, buitengewoon gezant, van 15 tot 27 November hare tweede zitting in 1926 gehouden.

Een groot gedeelte van de zitting is besteed geweest aan de herziening van de Akte van Mannheim. Een sub-commissie, bestaande uit deskundigen op douane-gebied, heeft tijdens den geheelen duur der zitting hare werkzaamheden, welke voornamelijk het vaststellen van een internationaal vrachtdocument op den Rijn beoogden, voortgezet; de Commissie heeft in eerste lezing teksten betreffende deze kwestie en betreffende den opslag in entrepôt, vastgesteld.

Bovendien heeft de Commissie, behalve administratieve en meer interne beslissingen en de zeven vonnissen, welke zij heeft geveld in processen, welke in hooger beroep voor haar gebracht waren, de volgende besluiten genomen:

Volmachten.

De Centrale Commissie erkent geldig en in behoorlijken vorm, de volmacht verstrekt door den President der Franse Republiek aan den heer Herrenschmidt.

Noot van het Secretariaat: De heer Herrenschmidt, President van de Kamer van Koophandel van Straatsburg, volgt den heer Berninger, die afgetreden is als lid van de Commissie, op.

Moeilijkheden betreffende de toepassing van het reglement van de minste bemanning.

De Commissie neemt nota van de verklaring van de Duitse delegatie, dat hare Regeering zich accoord verklaart met de interpretaties van de Belgische Regeering, wat betreft de niet-toepassing beneden Duisburg van de bijzondere bepalingen van het reglement betrekking hebbende op de minste bemanning.

Zij neemt eveneens nota van de verklaring van de Belgische delegatie, volgens welke de Belgische scheepvaart zich niet meer beklagt heeft, wat betreft de toepassing van deze bepalingen, beneden Duisburg.

Noot van het Secretariaat: Gedurende de vorige zitting had de Belgische delegatie medegedeeld, dat er klachten waren binnengekomen, betreffende de toepassing, beneden Duisburg—Ruhrort, van het reglement betrekking hebbende op de samenstelling der bemanning. Aan de Duitse Commissarissen was verzocht de Commissie in kennis te stellen van de resultaten van het loopende onderzoek.

Verzameling van vonnissen van de Centrale Commissie.

De Commissie heeft besloten in het vervolg een verzameling van hare juridische beslissingen te publiceren. De kwestie of eveneens de beslissingen van vroegere jaren zullen gepubliceerd worden, is in onderzoek.

Bouw van een brug over den Rijn tusschen Düsseldorf en Neuss.

De Commissie draagt aan een sub-commissie op, het, door de delegatie van het Duitse Rijk en der Duitse Oeverstaten ingediende ontwerp, betreffende den bouw van een brug tusschen Düsseldorf en Neuss, te onderzoeken.

De sub-commissie zal het ingediende ontwerp onderzoeken, indien zij dit nuttig oordeelt ter plaatse de noodige waarnemingen doen en vervolgens aan de Commissie rapport uitbrengen. In het geval, dat dit rapport niet voor het einde der zitting ingediend kan worden, zal de Commissie door middel van briefwisseling een besluit nemen.

Bouw van een brug over den Rijn tusschen Keulen en Mülheim.

De Commissie draagt aan een sub-commissie op, het, door de delegatie van het Duitse Rijk en der Duitse Oeverstaten ingediende ontwerp, betreffende den bouw van een brug tusschen Keulen en Mülheim, te onderzoeken.

De sub-commissie zal het ingediende ontwerp onderzoeken, indien zij dit nuttig oordeelt ter plaatse de noodige waarnemingen doen en vervolgens aan de Commissie rapport uitbrengen. In het geval, dat het rapport niet voor het einde der zitting ingediend kan worden, zal de Commissie door middel van briefwisseling een besluit nemen.

Herbouw van de brug bij Wezel.

De Commissie stelt vast dat:

1°. De plannen der Duitse Regeering, betrekking hebbende op den herbouw van de spoorbrug bij Wezel, wijzigen in geen enkel opzicht de huidige voorwaarden betreffende de bevaarbaarheid der rivier ter plaatse.

Gezien echter de belangrijke pogingen van alle Oever-

staten om tot een unificatie van de doorvaarthoogte der bruggen te geraken en de traditie van de Centrale Commissie om denzelfden weg in te slaan, acht de Commissie het wenschelijk, dat men van de gelegenheid van den herbouw van deze brug gebruik maakt om in het belang van de scheepvaart de doorvaarthoogte op 9,10 M. te brengen. Zij neemt reeds nu met voldoening kennis van de verklaring der Duitse vertegenwoordigers, dat hunne Regeering bereid zou zijn om deze oplossing onder het oog te zien, indien een en ander althans mogelijk zal zijn zonder buitensporig hooge onkosten.

2°. De door de Duitse Regeering aan de aannemers opgelegde bepalingen betreffende de uitvoering der werkzaamheden, worden als afdoende beschouwd.

Rijnverbetering tusschen Straatsburg en Bazel.

De Commissie neemt nota van de verklaringen der Franse en Zwitsersche delegatie's, wat betreft de Rijnverbetering tusschen Straatsburg en Bazel.

Noot van het Secretariaat: Uit deze verklaringen valt af te leiden, dat de onderhandelingen tusschen Frankrijk en Zwitserland betreffende den stuwdam bij Kembs en de uitbreiding van de opstuwung tot aan de monding van de Birse, geëindigd zijn.

Wat het normaliseeringontwerp betreft, hoopt Zwitserland weldra in staat te zijn, onderhandelingen met de Buurstaten aan te kunnen knopen.

Rapport van den heer Walker Hines.

Het onderzoek der kwesties, opgeworpen door het rapport-Hines, is naar de volgende zitting verwezen.

Wijziging van het jaarverslag. Statistiek-kwesties.

De Centrale Commissie heeft kennis genomen van de proces-verbalen van het technisch comité van den 7en, 8en en 9en October 1926 te Keulen, evenals van de proces-verbalen van het Comité voor het Jaarverslag.

Zij is van oordeel, dat de in deze proces-verbalen en in het rapport van den Secretaris-Generaal gedane voorstellen en aanwijzingen de te volgen richting aangeven, om trapsgewijze tot de gewenschte unificatie der statistieken te komen en dat de bovenvermelde documenten de voornaamste gegevens bevatten, om tot een oplossing dezer kwestie te geraken.

Zij verzoekt de delegatie's der belanghebbende Staten hunne Regeeringen een onderzoek van het vraagstuk op de basis van deze gegevens aan te bevelen, met verzoek het resultaat van dit onderzoek zoo mogelijk vóór de voorjaarszitting van 1927 mede te deelen.

Zij besluit hare protocollen, de proces-verbalen van het Jaarverslagcomité en van het technisch-comité, evenals het rapport van den Secretaris-Generaal aan de Verkeerscommissie van den Volkenbond te doen toekomen, opdat met dezen arbeid rekening kan gehouden worden tijdens de besprekingen over de unificatie der goederen-statistieken.

Noot van het Secretariaat: Het Jaarverslag-comité heeft onderzocht op welke wijze de Rijnvaartstatistieken te vervolmaken waren, zoowel van een algemeen als van een economisch standpunt uit gezien. De onder het oog geziene hervormingen zijn door deskundigen bestudeerd. De door dezen genomen besluiten moeten nu aan een nauwkeurig onderzoek van de belanghebbende Regeeringen worden onderworpen. Zij zullen terzelfdertijd worden bestudeerd door een Comité, ingesteld door den Volkenbond, om een zoover mogelijk doorgevoerde unificatie te verwezenlijken, welke zich eveneens over andere stroomden zou uitstrekken.

Datum van de volgende zitting.

De volgende zitting zal 24 Maart 1927, 5 uur, aanvangen.

BUITENLANDSCHE LEENINGEN EN ONZE ECONOMISCHE BELANGEN.

In den laatsten tijd is bij herhaling, en van gezaghebbende zijde, in verband met de krachtige positie, die Nederland als geldgever tegenover het financieele hulp behoevende buitenland inneemt, met klem betoogd, dat wij onze commercieele en industriele belangen zouden verwaarlozen — en inderdaad ook verwaarloosd hebben — indien wij aan de voorziening in buitenlandschen nood niet voorwaarden verbonden ten behoeve van eigen handel, van eigen nijverheid. Wij mogen niet in de kaart spelen van onze concurrenten over de grens, wij mogen moedwillig niet 't slachtoffer worden van hunne economische politiek en lijdelijk blijven toezien, als zij hunne gren-

zen min of meer afsluiten voor onze producten, onze handel dwarsboomen, onze havens benadeelen.

Die ontstemming is begrijpelijk. Het is zeer verklaarbaar, dat men middelen wil beramen om onze hulpbronnen tegen vreemden invloed te beschermen. De ontwikkeling van het vrije verkeer wordt bij voortdoring bedreigd door het in oude en nieuwe rijken aangewakkerd nationalisme, dat in een verscheidenheid van vormen buitenlandsche mededinging tracht te keeren.

Dat wij in voorkomende gevallen geen zwakheid moeten toonen, niet bevreesd moeten zijn voor bedekte bedreigingen, ons niet uit het veld mogen laten slaan door hooghartige afwijzing van in het landsbelang gestelde billijke eischen, behoeft geen nader beoog. Niet ten onrechte is scherpe kritiek geoefend op de teleurstellende uitkomsten van het Duitsche handelsverdrag, getwijfeld aan de diplomatieke behendigheid van onze onderhandelaars, die een zoo kostelijk object als de f 140 millioen leening in handen hadden. En zeker is in deze dagen bij ieder de gedachte levendig aan hetgeen wij van onze economische macht zouden prijsgeven bij aanneming van het Belgische tractaat.

Maar een andere vraag is, of door eene in het algemeen niet offensieve houding bij onze handelspolitiek en bij het verstrekken van buitenlandsche leeningen onze belangen aan veronachtzaming zijn prijsgegeven. Voor onze handelspolitiek is retorsie als middel van verweer aangeprezen, een middel in bijzondere omstandigheden door een enkel land wel eens met vrucht aangewend, maar een gevaarlijk wapen in handen van den zwakken strijder tegenover een machtiger tegenstander. Dit middel blijve hier uit den aard der zaak onbesproken. Toch is er eenige, zij het zwakke overeenkomst tusschen dat verweer en het stellen van bezwarende voorwaarden bij het aangaan van leeningen, ter bescherming van onze nationale belangen. In beide gevallen zal ons machtsvertoon geen belooning vinden in de uitkomst, die men op het oog heeft.

Zeker, als geldgevers staan wij sterk; wij kunnen credieten toestaan of vrijelijk weigeren, maar wat wordt er met die weigering bereikt, hoe staan onze kansen, als wij tegenover onze bereidverklaring met den eisch van contrapraestatie voor den dag komen. Het klinkt zeer aannemelijk, dat die bij de onderhandelingen kan worden vastgelegd, en dat naast financiële zekerheid het oog worde gericht op buiten het eigenbelang van den geldgever te behalen voordeel. Hiervan kan echter alleen sprake zijn, als men ook een economisch te zwakke partij tegenover zich ziet staan, een partij, die niet elders van de verwachte hulp een dankbaar gebruik zal weten te maken.

Onwillekeurig is bij de beschouwingen Duitschland het meest op den voorgrond getreden; de nieuwe republiek kon zich zonder vreemde hulp niet oprichten, en desniettemin zijn vooral aan Duitschland zonder meer millioenen voor den wederopbouw uitgeleend. Millioenen bij openbare inschrijving aan staten, gemeenten en ondernemingen, en ook millioenen op kleinere schaal, op korteren en langeren termijn door bankinstellingen aan corporaties, handelaars en industrieelen. De meest aangewezen weg om economisch voordeel te bedingen is het inschakelen van een Nederlandsche nijverheidsonderneming, welke bij voorkeur bestellingen door den buitenlandschen debiteur wordt gegund. Intusschen zal slechts bij hooge uitzondering een financiële transactie op dien voet wellicht zijn tot stand gekomen, tenzij de leveringen zelf bij de financiering tevens hoofddoel waren. En dat was ook niet anders mogelijk. Het spreekt toch wel vanzelf, dat bij voorschotten aan textiel-, tabaks- of ledernijverheid, om een voorbeeld te noemen, de levering van een Nederlandsch nijverheidsproduct aan een anderen tak van industrie nooit als voorwaarde kan worden gesteld. Zou men op

dien grond medewerking hebben moeten weigeren aan de ontwikkeling van de daarvoor vatbare ondernemingen, wie het slechts om financieelen steun te doen was!

Voor zijn kaliindustrie heeft Duitschland aanzienlijke leeningen gesloten. Nadrukkelijk is gewezen op het belang dat onze voornaamste doorvoerhaven zou hebben bij het bemachtigen van een deel van het verkeer. Op Hamburg is de keus gevallen. Had nu de Nederlandsche belegger zich afzijdig moeten houden, omdat ons havenbelang daarmede niet gediend was, afzijdig moeten houden ook van leeningen aan dien Staat als strekkende tot verbetering van zijn haveninrichtingen voor het beoogde doel? Amerika verwees door zijne weigering de emissie naar Engeland, maar Amerikaansche banken waren ten slotte aan deelneming niet vreemd.

Ongetwijfeld zijn er gevallen, waarin financiële en economische factoren behooren samen te werken. Ik kan mij voorstellen dat bij het uitvoeren van groote baggerwerken in Chineesche of Argentijnsche havens Nederland weigert geldgever te zijn, als de uitvoering niet wordt toevertrouwd aan zijne industrie, of als groote werken elders worden ondernomen en de leverantie van materiaal bij de geldverstrekking een overwegende rol speelt. Zoo zou ook onder de tegenwoordige omstandigheden de financiële verhouding tot Rusland er toe moeten leiden, geen gelden te verstrekken zonder rekening te houden met onze economische belangen; het aanknoopen van handelsverbindingen, de bevoordeeling van onze industrie zou beslist den voorrang moeten hebben boven het belang van den geldbelegger. Dat is echter gansch iets anders dan het verspreken van bedrijfskapitaal in den ruimsten zin aan grootsche ondernemingen in landen, die een wijd vertakt verkeer met ons onderhouden, waarbij de weigering eenvoudig gelijk zou staan met een poging tot belemmering van haar natuurlijke ontwikkeling.

Een poging tot belemmering, want een weigering zou daarom nog niet tot belemmering leiden.

De stemmen, die in ons land in afkeurenden zin over de bankpolitiek zijn gehoord, hebben ook in het buitenland weerklonken. Eenerzijds heeft men op Engeland gewezen als het land waar de industrie bij leeningen voordeelen zou weten te bedingen, anderzijds is juist ook in Engeland zelf te velde getrokken tegen de bankinstellingen, die slechts hun eigen belang beoogden en zich van het meer algemeen belang niets aantrokken. Het op buitenlandsche leeningen in verband met de binnenlandsche geldbehoefte gelegde embargo door de Regeering is slechts van tijdelijken aard geweest, thans opgeheven, en financiële bladen hebben niet nagelaten de ondoelmatigheid van dien afweer op den duur in het licht te stellen. In Zwitserland heeft de Regeering de klachten beantwoord met de opmerking dat, bijaldien de wetgever tusschenbeiden kwam, voor banken en beleggers het meer tegemoetkomende buitenland toch openstond. En in de Vereenigde Staten werd, vooral tegenover Brazilië en Engeland, uit den Senaat een wetsontwerp ingediend om vreemde leeningen aan goedkeuring van overheidswege te onderwerpen. In de Staten wordt reeds met de autoriteiten overleg gepleegd, alvorens tot uitgifte wordt besloten, al bestaat daartoe geenerlei wettelijke verplichting. Enkele leeningen zijn dientengevolge ter zijde geschoven, maar, zooals een deskundig blad opmerkt, met het gevolg, dat de leeningen elders toch slaagden en de landgenooten soms tot hooger koers deelneming naar de Staten overbrachten.

* * *

Overleg tusschen Regeering en bankwereld is ook hier aanbevolen. Ik vrees dat, wat er ook in theorie voor zoodanige samenwerking te zeggen moge zijn, deze in de practijk onvruchtbaar zou blijken. Men zal er wel niet aan denken een Italiaansche contrôle geraden te achten; ons land verkeert overigens in een

toestand, dien Italië het benijden zal. In Duitschland was reeds vóór den oorlog een sterke band tusschen Regeering, nijverheid en bankwezen. Afgezien van de eigenaardige politieke gesteldheid, in dat Rijk en de dictatoriale macht van den heerscher, had dat samengaan bepaaldelijk ten doel de ontwikkeling van zijn rijke, voor verdere ontginning vatbare hulpbronnen en van zijne overzeesche belangen, maar ook is de concentratie van zijne financieele krachten niet vreemd geweest aan zijn buitenlandsche hoogere politiek.

Overigens zijn in ons land maatregelen om de uitzetting van buitenlandsche credieten te temperen niet achterwege gebleven. De Nederlandsche Bank heeft geruimen tijd hare medewerking bij het financieren onthouden, indien niet een Nederlandsch economisch belang bij het verstrekken van voorschotten betrokken was, een maatregel, die zeker reden van bestaan had, zoolang de onzekere toestand in het naburige land een gezonde ontwikkeling van de volkshuishouding kon bedreigen. Voorts zijn nog steeds talrijke uitgiften door de Vereeniging voor den Effectenhandel van de officieele noteering uitgesloten, waardoor bij de Centrale bankinstelling de stukken voor onderpand niet gemakkelijk in aanmerking kunnen komen. Die maatregel is van geringen invloed geweest; banken en geldbeleggers hebben zich niet laten ontmoedigen en aanzienlijke kapitalen voor goed beheerde en levenskrachtige ondernemingen beschikbaar gesteld. De maatregel was ook niet anders dan een onvriendschappelijke betooging en werkte er geenszins toe mede de hier ter sprake gekomen industriele belangen te dienen.

Moet nu de tusschenkomst van de Regeering worden ingeroepen om onze financieele vrijgevigheid binnen zekere grenzen te beperken en daaraan bezwarende voorwaarden te verbinden? Is van overleg tusschen Nederlandsche belanghebbenden — banken en industrieelen — en een of ander overheidsorgaan veel te verwachten? Het is in hooge mate onwaarschijnlijk. Men moet zich den toestand duidelijk voor oogen stellen.

Het gaat hier voornamelijk om aanzienlijke leeningen, die aan het buitenland worden verstrekt. Welke maatstaf zal bij de toezegging worden aangelegd? Zal van overheidswege een veto worden uitgesproken, zullen handelspolitieke overwegingen in het geding worden gebracht, en zal men de kans willen loopen door ontstemming in het buitenland vexatoire maatregelen van die zijde uit te lokken? Nog onlangs heeft België op de Nederlandsche kapitaalmarkt een beroep gedaan om aandeelen in zijn spoorwegbedrijf te plaatsen en de consolidatie van zijn vlottende schuld tot stand te brengen. Het zou mij niet verwonderen, indien niet zonder aarzeling aan den oproep gevolg is gegeven. Er was immers eenige reden voor ontstemming, ook ten aanzien van de economische belemmeringen, die ons van Belgischen kant in den weg zijn gelegd. Toch acht ik het juist, dat die aarzeling is overwonnen, en dat meer aandacht is geschonken aan bevordering van een goede verstandhouding dan aan het zich gevoelig toonen voor de weinig vrijgevig handelspolitiek. En zou weigering onzerzijds bij machte zijn geweest onze economische positie op eenigerlei wijze te versterken? Kan men werkelijk meenen, dat met eenig gunstig gevolg stappen gedaan konden worden om concessies te verkrijgen? In zulk een kort tijdsbestek? Waar België niet enkel met Nederland maar met de internationale geldwereld in verbinding stond? En Frankrijk? De Fransche leening van f 30. miljoen was voorafgegaan door een welgeslaagde leening in Zwitserland van frs. 60 miljoen, en het hier geplaatste kapitaal heeft ertoe gediend de schuld aan den Nederlandschen Staat geheel af te lossen.

Niet anders staat het met groote nijverheidsondernemingen, die een syndicaat gevormd wenschen te zien ten behoeve van haar verderen opbouw. Is het

denkbaar, dat machtige vennootschappen op het gebied van mijnwezen of electriciteit, in de staalnijverheid, in de automobiëlbranche een gewillig oor zullen leenen aan den geldschieter, die tegenover hare voorstellen met den eisch van bevoorrechtiging der Nederlandsche industrie voor den dag komt? Toch zijn het juist bij de Duitsche leeningen ondernemingen van dien aard en van dien omvang, die zich als geldnemers hebben aangemeld. Opnieuw moge hier de nadruk worden gelegd op het feit, dat hier geen sprake kon zijn van een zwakke partij, welke men zijn voorwaarden buiten de zaak om kon opleggen, maar van zich in hun groei sterk voelende lichamen, die den Nederlandschen belegger voor hun bestaan niet onontbeerlijk behoeften te achten. Buiten onze grenzen zijn nog andere kapitaalcentra, en al moge ons land trotsch zijn op zijn financieele kracht, het vindt aan de overzijde nog machtige geldschieters. De Vereenigde Staten vooral zijn zeer wel in staat de plaats van ons land in te nemen, als het de vragers de deur wijst.

Van zeker niet minder gewicht is bij de behandeling van dit vraagstuk de mate en de wijze van deelneming in buitenlandsche leeningen. Reeds is geweest op de credieten, die aan de algemeene waarneming ontsnappen; zij zijn meerendeels van meer bescheiden omvang. Bankierscredieten in den vorm van kasvoorschotten, accepten, disconteeringen aan ondernemingen verstrekt, van welker levensvatbaarheid en draagvermogen de geldgever zich bij voorbaat zal hebben overtuigd. Transacties, waarvan het belang niet te onderschatten is, omdat zij bevruchtend kunnen werken op het internationale handelsverkeer en gelegenheid bieden tot het aanknoopen van relaties met instellingen, die later duurzaam den band tusschen het eigen land en den vreemde versterken. Daarbij mag niet angstvallig worden overwogen, in welke mate de buitenlander met het crediet gediend is; het internationale verkeer is zoo veelzijdig en ingewikkeld — men denke slechts aan het geen grenzen kennende discontobedrijf —, dat niet aanstonds conclusies over den invloed op het binnenlandsche belang kunnen worden getrokken.

Meer dan op deze wijze van credietgeving is de nadruk gelegd op de geldleeningen, die aan de waarneming niet ontsnappen, die bij openbare inschrijving voor den belegger openstaan. Welke is daarbij nu de positie van den Nederlandschen geldgever? Een overzicht van de gesloten leeningen kan hierop het antwoord geven. Het internationale karakter van de kapitaalmarkt teekent zich daarbij scherp af. Immers, de groote geldnemers in het buitenland richten zich niet bij uitsluiting, zelfs niet bij voorkeur tot ons land, tot onze bankinstellingen. Niet hier moet in de eerste plaats het zwaartepunt worden gezocht, niet hier valt in hoofdzaak de beslissing. In dit opzicht geeft reeds de muntsoort, waarin de leening verstrekt wordt, zekere aanwijzing. Slechts enkele Duitsche leeningen zijn in guldens gesloten, de overgrote meerderheid in dollars, andere in Engelsche ponden en Zwitsersche francs. Al is dit geen zuivere maatstaf, voor tegenspraak is niet vatbaar dat de Vereenigde Staten het voorname centrum zijn geweest, waar onderhandelingen het eerst zijn aangeknoopt, en van daar naar deelneming in andere landen is uitgezien. Uit een gedetailleerd statistisch overzicht over het jaar 1926 zou duidelijk blijken, dat ons aandeel in iedere buitenlandsche leening op zichzelf met slechts zeer enkele uitzonderingen het aandeel van de overige deelnemers niet overtrof en meestal belangrijk minder was. Ter illustratie mogen slechts enkele voorbeelden uit de zeer vele dienen. Zoo was Nederland bij de

7 % Vereen. D. stedenleeningen voor \$ 2.3 van 23 Millioen	
7 % Leipzig	„ „ 1 „ 5 „
6½ % Vrijstaat Baden	„ frs. 7 „ 40 „
7 % Ilseder Hütte.	„ \$ 1 „ 7½ „
7 % Robert Bosch	„ „ 1 „ 5 „

7 %	Carl Zeiss Stichting	voor f 3.5 van 5 Millioen
6½ %	Sachsische Werke	„ \$ 2 „ 15 „
6½ %	Beieren	„ „ 0.5 „ 10 „
6½ %	Siemens Halske	„ „ 3.6 „ 24 „
7 %	Vereinigde Stahlwerke	„ M.16 „ 126 „
7 %	Kali	„ £ 0.5 „ 15 „

betrokken.

Is er nu wel een nadere verklaring noodig, waarom van Nederlandsche zijde het stellen van bezwarende voorwaarden was buitengesloten? Voor een weigering om deel te nemen konden slechts andere motieven gelden. Het is de taak van den bankier, de waarde van het aangeboden object te onderzoeken, de billijkheid van de te bepalen rente en aflossing te beoordeelen, en daarbij de belangen van de geldbeleggers te behartigen. Gelegenheid om daarnaast nog industrieele en economische belangen te bevorderen, was hun hier niet geboden. De vraag zou kunnen rijzen of onze geldmarkt niet op ongewenschte wijze werd ontbloot en onze binnenlandsche bedrijven zoodoende zijn achtergesteld. Zij moet ontkennend worden beantwoord. In geen een deele is gebleken, dat de geldvoorziening ten eigen behoeve in het gedrang is gekomen.

De bankinstellingen bekleeden in onze volkshuishouding een gewichtige plaats; schieten zij bij hare taak tekort, en komt het algemeen belang in gevaar, dan kan daarin voor de overheid zeer zeker reden zijn tusschenbeide te komen.

Wat ik in het angstige jaar 1918 neerschreef:

„De industrie zal in haar moeilijke dagen in het bankwezen een krachtigen, vertrouwden bondgenoot moeten ontmoeten. Beiden hebben tot onafwijsbaren plicht, afdwalingen te verhoeden en door voorzichtig beheer het algemeen belang te dienen. De banken vooral, want op haar rust de verantwoordelijkheid bij de beoordeeling van de levensvatbaarheid der ondernemingen, waarvoor zij tot deelneming aansporen. Van haar juist beleid niet het minst is de gezonde ontwikkeling van onze nijverheid afhankelijk.”

onderschrijf ik thans nog ten volle. Bij de vervulling van zijn verplichtingen na het laatste oorlogsjaar heeft het bankwezen dikwijls gefaald, maar bij zijn beleid ten opzichte der buitenlandsche leeningen kan, zoover mijn oordeel reikt, van eenige veronachtzaming van het algemeen belang geen sprake zijn.

G. H. HINTZEN.

HET MIDDENSTANDBANKWEZEN.

In de nummers van 17 November en 1 December van dit weekblad werd een uittreksel uit de Kamerstukken gegeven betreffende de verhooging van de garantie, door den Staat verstrekt tegenover de Nederlandsche Bank voor de Algemeene Centrale Bankvereniging voor den Middenstand. Gelijk men weet, heeft de Tweede Kamer den desbetreffenden Memoriepост zonder hoofdelijke stemming aanvaard in de vergadering van 9 December jl. Er is eenige discussie over deze kwestie geweest, doch op ernstigen tegenstand is de Regeering bij de verdediging van haar voorstel niet gestuit.

Door dit Kamervotum is de Staatsgarantie voor de A.C.B. practisch een „fait accompli” geworden. Niettemin bestaat er aanleiding voor eene kleine nabetrachting. In de buiten de Kamer toch is de meening geuit, dat de Staat, toestemmende in de gevraagde verhooging van de bestaande garantie, tenslotte niet anders zou doen dan goed geld naar kwaad geld gooien. Het is genoegzaam bekend, dat de positie van de A.C.B. in den loop der jaren eene zeer wankele was geworden. Ook na het Kamerdebat is men hierover niet veel wijzer geworden, zoodat bij velen wellicht een minder behagelijk gevoel over deze kwestie zal zijn gebleven.

Ook beteekent de thans gevallen beslissing nog alerminst, dat nu de zaak zou zijn afgedaan. Integendeel, het Kamervotum is een belangrijk punt in de ontwikkelingsgeschiedenis van het middenstandsbank-

wezen, doch wanneer men de zaak nader beziet, zal men ontwaren, dat er nog heel wat gebeuren moet, voordat van een bevredigend resultaat gesproken zal kunnen worden.

Eerst een enkel woord over de positie van de A.C.B., die uiteraard in het centrum van de beschouwingen over het onderhavige vraagstuk heeft gestaan. Deze instelling verheugde zich, evenals de in 1914 kort na het uitbreken van den oorlog opgerichte Algemeene Nederlandsche Centrale Middenstands-Credietbank, waaruit de A.C.B. is voortgekomen, in de speciale belangstelling van de Overheid. Bij de oprichting reeds heeft de Staat zich, afgezien van den in anderen vorm verleenden steun, tot een zeker bedrag garant gesteld tegenover de Nederlandsche Bank. Men deed zulks, omdat men de ontwikkeling van het middenstandscredietwezen eene zaak van algemeen belang achtte, die uit sociale overwegingen diende te worden gesteund, waarbij winstbejag niet op den voorgrond moest staan en waarbij de grens der liefdadigheid, zoo al niet overschreden, dan toch zeer dicht genaderd werd. Ook bevonden zich juist in den eersten tijd na het uitbreken van den oorlog vele middenstanders als gevolg der mobilisatie in moeilijkheden, hetgeen mede een motief vormde voor de financiële belangstelling van de Overheid.

Ware het gebleven bij een weinig overheidssteun in de aanvangsjaren en ware de garantie na afloop van den oorlog ingetrokken, zoodat het middenstandsbankwezen gedwongen zou zijn om op eigen beenen te staan, zoo zou men de thans ontstane moeilijkheden hebben vermeden. Doch het verloop was anders. De politieke Novemberstormen van het jaar 1918 lieten ook de middenstandsbanken niet onberoerd en om een debacle te voorkomen, werd onder het bewind van Minister de Vries de bestaande garantie van één tot anderhalf millioen gulden verhoogd. Dit was bedoeld als tijdelijke maatregel, noodig om de bank over een periode van moeilijkheden heen te helpen. Doch deze uitdrukkelijk geconstateerde bedoeling werd niet verwezenlijkt. De zaken der A.C.B. bleven onbevredigend gaan en einde 1925 zou zij zijn vastgelopen, indien niet de Nederlandsche Bank extra steun had verleend, nadat deze laatste de voorloopige toezegging van de Regeering had gekregen, dat de garantie op de bekende wijze zou worden verhoogd. De Regeering stelde zich daarbij op het standpunt, dat het beter was de zaak door deze extra-garantie, welke uiteraard niet anders dan tijdelijk zal mogen zijn, het voortbestaan mogelijk te maken en onder nieuwe leiding grondig te reorganiseeren, dan om steun te weigeren, waarbij vermoedelijk een belangrijk verlies door den Staat zou zijn geleden.

Of deze houding de juiste is geweest, hangt uiteraard af van de positie van de A.C.B. Daaromtrent hebben buitenstaanders niet veel meer vernomen, dan dat vermoedelijk het geheele gewone kapitaal der bank verloren is en bovendien een deel van het preferente kapitaal. De Kamerleden hebben over de positie der bank vertrouwelijk een rapport ontvangen, waaruit de Regeering intusschen niets openbaar heeft gemaakt. Dit laatste valt te betreuren. Wij begrijpen volkomen, dat bedoeld rapport niet voor publicatie vatbaar was, doch vragen ons af, welke gronden er waren om niet de hoofdzaken uit dit rapport ter kennis van het publiek te brengen. De Regeering had daardoor veel kritiek kunnen voorkomen; zij had moeten ten kunnen duidelijk maken, dat er na voorzichtig taxatie der verliezen nog een deel van het preferente kapitaal over is en dat slechts een klein gedeelte van de geleden verliezen toe te schrijven is aan de normale risico's van het middenstandscrediet, terwijl de rest te wijten is aan de minder juiste politiek van vroegere leiders en aan onvolkomenheden der organisatie. Wij gelooven, dat zulk eene publicatie zonder eenige indiscretie tegenover bepaalde personen of cliënten der A.C.B. had kunnen geschieden, en zij zou op de buitenwereld stellig een

beteren indruk hebben gemaakt, dan de thans in acht genomen geheimzinnigheid.

Ook om eene andere reden ware meer openbaarheid wenschelijk geweest. De Regeering koestert de hoop om door instandhouding van de A.C.B. ten slotte te komen tot eene algemeene centralisatie van het thans separatistisch versnipperde middenstandsbankwezen. De extra garantie moet dus niet slechts dienen om de reeds door den Staat geriskeerde anderhalf miljoen te redden, hetgeen door eene niet geforceerde liquidatie vermoedelijk ook mogelijk zou zijn geweest, doch tevens om het middenstandsbankwezen de kans te geven eindelijk tot werkelijken bloei te komen. Daarbij zal dan uit de combinatie der verschillende thans bestaande centrale instellingen van onderscheiden richting eene supra-centrale voor het middenstandscrediet moeten groeien van het karakter, dat aanvankelijk aan de A.C.B. was toegedacht, maar dat deze door den loop der omstandigheden niet heeft gekregen.

Voor de doorvoering van deze plannen en voor het verkrijgen der daarvoor benodigde nieuwe kapitalen is noodig een krachtig herstel van het thans geschokte vertrouwen. Dat is voorwaar niet gemakkelijk, maar het is mogelijk, als de reële basis voor de verwezenlijking der plannen aanwezig is. Welnu, ook uit dit oogpunt is geheimzinnigheid te eenen male uit den boeze.

Is nu eene reorganisatie, zooals de Regeering zich die voorstelt, bereikbaar? Daarover zal eerlang eene Commissie onder praesidium van den Thesaurier-Generaal rapport hebben uit te brengen. Deze zal inzonderheid de mogelijkheid van centralisatie hebben te onderzoeken, doch het is te hopen en te verwachten, dat zij haar taak breder zal opvatten en ook een duidelijk antwoord zal geven op de meer principiële vragen, of het middenstandsbankwezen hier te lande een eigen terrein van werkzaamheden heeft van genoegzamen omvang en of het mogelijk moet worden geacht om dit terrein op loonende wijze te bewerken.

Op de eerste dezer vragen schijnt het antwoord niet moeilijk te vinden. Al zijn de grenzen van het begrip middenstand eenigszins vaag, zoo lijdt het toch wel geen twijfel, of er zijn tal van kleine ondernemers (winkeliers, kleine fabrikanten en grossiers, e.d.), die behoefte hebben aan bedrijfscrediet en bij de groote banken met hun wijdvertakt provinciaal filiaalnet niet terecht kunnen. De kleine credieten toch, waar, om het hier gaat, zijn voor de groote bank weinig aantrekkelijk. Zij eischen relatief veel controle, terwijl bovendien een voortdurend contact met de verschillende middenstandsorganisaties noodig is om goed op de hoogte te blijven. Dat valt buiten het kader der grootbanken, die bovendien aan zulke kleine rekeningen geen of weinig bijverdiensten zullen hebben in den vorm van effectenorders, valutazaken, emissies e.d. Vandaar dat de kleine credietbehoevenden bij de grootbanken niet die bevrediging zullen vinden, die zij wenschen, terwijl men ook omgekeerd kan zeggen, dat het voor de grootbanken in verband met hare andere zaken niet wenschelijk zou zijn, indien zij zich in belangrijke mate in de kleine credieten gingen begeven.

Zoo ligt hier dus een eigen terrein voor het middenstandsbankwezen, dat niet bijzonder riskant behoort te zijn, indien zekere algemeene beginselen van goed bankbeleid in acht worden genomen. In de aller-eerste plaats zal de middenstandsbank ervoor hebben te waken, dat de verstrekte credieten niet onttaarden, in crediet op langen termijn, doch slechts mogen dienen voor de voorziening in de behoefte aan vlottend kapitaal. Daarvoor is noodig, dat de bank zich door het overleggen van balansen, het dwingen tot behoorlijk boekhouden en het oefenen van geregelde controle goed op de hoogte stelt van den vermogenstoestand harer cliënten. Anders toch gaat zij de zaken harer cliënten commanditeeren, hetgeen haar op den

duur onvermijdelijk doet vastloopen. Dit alles is in de practijk niet bijzonder moeilijk, maar het eischt voortdurende waakzaamheid en oplettendheid. Niet moeilijk is het, omdat middenstandscredieten in aard en karakter zich gemakkelijk laten groepeeren onder vaste schema's en dus afwijking van eenmaal aangenomen beginselen gauw te constateeren valt. Niettemin is ondanks de eenvoud van dit beginsel toch vele malen hiertegen gezondigd, meestal niet zoozeer, omdat men een crediet verkeerd reeft opgezet, als wel omdat men te lang is doorgestaan met relaties, wier zaken minder gunstig liepen.

Een andere regel voor een gezond middenstandscrediet zal deze moeten zijn, dat men zich houdt aan een bepaald maximum, boven hetwelk geen crediet mag worden verleend. Hoe groot dat maximum zal moeten zijn, is tot op zekere hoogte een kwestie van willekeur. Of het 20 dan wel 25 duizend gulden of nog hooger moet zijn, is a priori niet uit te maken. Dat hangt ook eenigszins af van de innerlijke kracht der middenstandsbanken zelf, waaruit volgt, dat het bij de reorganisatie van het middenstandscrediet hier te lande aan den lagen kant moet worden genomen. Doch, al is zulk een maximum niet zonder willekeur, het feit, dat er een niet te hoog maximum is, zal zonder twijfel gunstig werken en een rem zijn tegen botvierung van grootheidsneigingen, zooals die ook meermalen zijn voorgekomen bij de A.C.B., bij welke instelling niet zelden gezondigd is tegen den regel, dat middenstandscrediet klein crediet moet zijn.

Een andere vraag is nu echter, of een middenstandscredietwezen met inachtneming van de juiste beginselen van bankpolitiek nog wel loonend zou kunnen zijn. Men betwist dikwijls de mogelijkheid van een rendabel middenstandscrediet en beroept zich dan gaarne op de resultaten, die de middenstandsbanken tot dusverre hebben opgeleverd. Dit beroep schijnt ons ongegrond, omdat er aan de naleving van juiste beginselen van bankpolitiek in den loop der tijden heel wat ontbroken heeft, waardoor enorme verliezen zijn ontstaan.

Nu dient bij de reorganisatie, waarmede men doende is, naar onze meening voorop te staan, dat kunstmatige steun van overheidswege, afgezien van de tijdelijk te verleenen garantie, volkomen uit den boeze is, wil men niet wederom een zwakke en kunstmatig in het leven gehouden credietorganisatie voor een bepaald deel onzer bevolking tot stand brengen. Het is een ramp voor ons middenstandsbankwezen geweest, dat men daarin een semi-liefdadig instituut heeft gezien en niet van den aanvang af zakelijke beginselen heeft doorgevoerd.

De vraag is nu, of het middenstandsbankwezen uit eigen kracht de bronnen van inkomsten kan vinden, die het een onafhankelijk bestaan mogelijk moeten maken.

Dat het daarbij niet zal mankeeren aan een terrein voor loonende uitzettingen, kunnen de cijfers der verschillende middenstandsbanken hier te lande genoegzaam leeren. Want zelfs als men er een enorm stuk afdoet voor posten, die niet bij de middenstandsbanken thuis behooren, blijft er toch altijd nog genoeg over om een bankbedrijf van flinken omvang mede te beginnen.

De alles beslissende vraag zal echter deze zijn, of de middenstandsbanken er op den duur in zullen slagen om voldoende gelden van derden tot zich te trekken om een bedrijf van genoegzamen omvang gaande te houden. Zulk een bedrijf zal wel nooit een goudmijn blijken, doch de beschikbare gegevens wettigen eenszins de conclusie, dat men bij voldoende toevloed van vreemde middelen en bij doelmatige bezuinigingen, zooals deze reeds dit jaar bij de A.C.B. werden doorgevoerd, en die door centralisatie nog grooteren omvang kunnen aannemen, geen loonend bedrijf met een bescheiden rendement zou kunnen krijgen.

Men zal wellicht zeggen, dat dan de aardigheid van

de zaak afgaat, omdat de middenstanderscredietnemer behoorlijk voor zijn crediet zal moeten betalen, meer wellicht, dan een grootere zaak bij eene grootbank verschuldigd is. Doch dat is niet anders dan een gevolg van het gezonde beginsel, waarop het middenstandscrdiet in de toekomst zal moeten berusten.

Nu is intusschen de toevloed van vreemde middelen een precare kwestie. Het vertrouwen in onze middenstandsbanken is danig geschokt en men kan niet zeggen, dat daar geen reden voor is geweest. Doch, en daarvoor kan de verhoogde staatsgarantie gunstig werken, men geve den middenstandsbanken thans een „fair chance” om het onder de nieuwe leiding en ditmaal volgens beproefde beginselen van bankpolitiek nog eens te probeeren.

Ook de kapitaalvoorziening voor het middenstandscrdiet vormt een uiterst moeilijk punt. Ook hier toch zal men moeten kampen tegen het geschokte vertrouwen. Doch ook hier zal ten slotte de overtuiging, dat een gezond middenstandscrdiet, mits op bewakende wijze geleid, hier te lande zeer wel mogelijk is, de beweegreden moeten zijn om er de middenstanders zelf toe te brengen aandeelen in eene nieuwe middenstandsbankcentrale te nemen en het door de groote verliezen ontstane gat weder te vullen.

De middenstand zelf of eventueel andere particulieren of instellingen, die iets voor de zaak gevoelen. Maar niet de Overheid, zooals wel eens geopperd wordt. Het komt ons voor, dat directe staatsbemoediging met het bankwezen een onjuist beginsel is en slechts in gevallen van uitersten nood kan worden gerechtvaardigd op zeer speciale gronden. Bij een normaal bankbedrijf, zooals een gezond middenstandsbankwezen zou moeten zijn, is er dan ook niet de minste reden voor, waarom de Staat de groote financiële risico's der particuliere credietverleening zou moeten gaan loopen. De middenstand moet en kan zichzelf helpen of hij worde niet geholpen. Dat moet hier het beginsel zijn. Daarom zal dan ook, wanneer de Commissie van Doorninck haar rapport zal hebben uitgebracht en daarbij, naar wij vermoeden, tot de conclusie zal zijn gekomen, dat reorganisatie van ons middenstandscrdiet mogelijk is en dat na doorvoering der reorganisatie de staatsgarantie eerlang zal kunnen worden ingetrokken, het woord aan de belanghebbenden zelf zijn. Zwijgen zij, dan is er maar één conclusie mogelijk.

G. M. V. S.

DE DUISBURG-RUHRORTER HAFEN- AKTIEN-GESELLSCHAFT.

1. De verschillende overheidshavens.

Onder de rivierhavens in het gebied van Duisburg-Ruhrort hebben de door den Pruisischen Staat aangelegde en onderhouden *Ruhrorter havens*¹⁾ de grootste oppervlakte. Zij hadden in 1914, nadat de aanleg van het Rijn-Hernekanaal nog eenige wijzigingen had noodig gemaakt, den tegenwoordigen omvang ongeveer bereikt:

wateroppervlak	122.2	HA.
oeverlengte	26.368	KM.
lengte der havensporen	194.2	KM.
oppervlakte exploitatieterrein	307.8	HA.
aantal kolen,kipper”	15	stuks
stoomkranen	37	”
electrische laadbruggen	20	”
electrische kranen	22	”
elevatoren	3	”
silo's en pakhuizen	24	”
„Ladebühnen” (kaden en steigers)	104	”

Sedert den aanvang der 19e eeuw vormden deze aan den Pruisischen staat toebehoorende Ruhrorter havens een groep, welke door den z.g. „Ruhrfiskus”, een Pruisisch overheidsorgaan, werd geëxploiteerd. De middelen werden aanvankelijk gevonden uit de inkomsten van de „Ruhrschiffahrtskasse”, later uit nog vele

¹⁾ Zie den uitvoerigen Führer: „Die Rhein-Ruhr-Häfen”. Herausgegeben vom Rhein-Ruhr-Hafen-Betriebsverein E. V. Duisburg. — Duisburg 1926.

andere inkomsten, zooals wij hieronder zullen zien.

De tweede groep van havens is die der „Duisburger städtischen Häfen”, geheel aan de linker (Zuid-) zijde van de Ruhrmonding gelegen, vlak tegen het oude stadsgedeelte van Duisburg aan, op 4 KM. afstand (langs den Rijn) van de Ruhrorter havens. De afmetingen der havens, die van uit den Rijn den landtong tusschen Rijn en Ruhr 4 KM. ver binnendringen en bijna doorsnijden, zijn de volgende:

wateroppervlak	51	HA.
oeverlengte	11.429	KM.
lengte havensporen	112.5	KM.
exploitatie terreinen	156.4	HA.
akkerland en andere reserveterreinen voor latere uitbreidingen	ong. 250	HA.
kolen,kipper”	8	stuks
stoomkranen	21	”
electr. kranen en laadbruggen	20	”
elevatoren	19	”
silo's en pakhuizen	118	”
„Ladebühnen”	37	”

De derde groep van haveninrichtingen vormen de „Hochfelder Hafen” en de „Ruhrorter Eisenbahnhafen”, welke als spoorweghavens vroeger door speciale overslagtarieven van veel belang waren. Later zijn zij in het havenbedrijf van den „Ruhrfiskus” opgenomen.

De *Hochfelder Hafen* heeft den volgenden omvang:

wateroppervlak	8.9	HA.
oeverlengte	4.419	KM.
havenspoorlengte	4	KM.
exploitatie terrein	9	HA.
stoomkranen	13	stuks
electrische kranen	6	”
silo's en pakhuizen	5	”
„Ladebühnen”	1	”

De *Ruhrorter Eisenbahnhafen*, thans alleen nog maar grindhaven en tolhaven, is niet groot:

wateroppervlak	6.88	HA.
oeverlengte	1.610	KM.
havenspoorlengte	1	KM.
exploitatie terrein	4.3	HA.
kranen	2	stuks

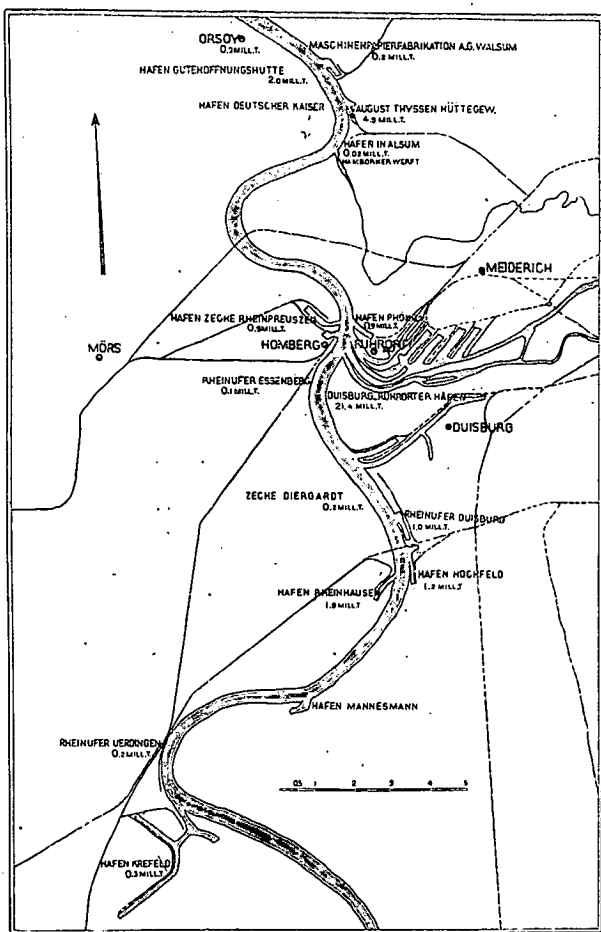
2. Gemeenschappelijk beheer der staats- en stadshavens.

Toen men begon in te zien, dat de concurrentie tusschen de Ruhrorter Staatshavens en de Duisburger Stadshavens onvruchtbaar en onverstandig was, werd 2 Augustus 1905 een verdrag gesloten, volgens hetwelk zich de „Ruhrfiskus” en de „Stadt Duisburg” op 1 October 1905 zouden vereenigen tot een „Betriebsgemeinschaft im Sinne der §§ 705 und 740 der B.G.B.”, met het doel om haar havens gemeenschappelijk te beheeren en te exploiteeren en om verder tot delging der havenschulden te komen. In werkelijkheid werd het beheer over de gezamenlijke havens voortgezet door den ouden Ruhrfiskus onder den naam „Verwaltung der Duisburg-Ruhrorter Häfen”. Deze samenwerking heeft ten slotte ook geleid tot een vereeniging der drie steden Duisburg, Ruhrort en Meiderich tot één stad: „Duisburg”.

De staatspoorhavens (Eisenbahnfiskalische Häfen) van Ruhrort en Hochfeld, die in 1907 en 1908 door de „Wasserbauverwaltung” (waterstaat!) waren overgenomen, werden den 1en April 1912 mede in de bedoelde „Betriebsgemeinschaft” opgenomen. Gevolg van de samenwerking waren o.a. eenige noodzakelijke verleggingen van landwegen en haveningangen.

De *gezamenlijke havens*, waarvan het grootste deel, zooals wij reeds zagen, door den Pruisischen staat was tot stand gebracht, hadden dan eindelijk in den aanvang van het jaar 1926 de volgende afmetingen bereikt:

wateroppervlak	189	HA.
exploitatie terrein	477.4	HA.
reserveterrein	250	HA.
oeverlengte	43.8	KM.
havensporen	311.7	KM.
kolen,kipper”	23	stuks
stoomkranen	73	”



De Rijnhavens van het Roergebied.

electrische laadbruggen	22	stuks
electrische kranen	46	"
elevatoren	22	"
laadkaden (steigers)	142	"
allerlei opslagplaatsen en loodsen (totale ruimte 200.000 M ² .)	147	"

3. Het goederenverkeer in de havens van het Duisburg-Ruhrortergebied.

In de 22.5 mill. ton goederen, die in 1925 in de gezamenlijke havens werden verwerkt, bedroeg het aandeel van de Ruhrhavens 16.4 mill. ton, dat der Duisburgsche havens 4.97 mill. ton en dat van de Hochfelderhaven 1.16 mill. ton. In deze getallen zijn alzoo niet de in particuliere havens (Privat-Häfen) verwerkte goederen opgenomen. Telt men die erbij, dan werden in totaal gedurende 1925 34.6 mill. ton goederen verwerkt; (23.3 mill. ton afvoer te water en 11.3 mill. ton aanvoer te water). Hiermede werd weder 80 pCt. van voor den oorlog bereikt; in 1913 waren er nl. in het geheel 39 mill. ton goederen verwerkt, waarvan 24 mill. ton afvoer en 15 mill. ton aanvoer te water.

De overige Rijnhavens blijven bij deze getallen aanzienlijk achter. De Rijn-Ruhrhavens hebben samen meer dan de helft van de geheele goederenbeveging van alle Deutsche Rijnhavens samen, en rond een derde deel van die van alle Deutsche binnenhavens. Zelfs de zeehavens blijven er bij achter.

Een en ander blijkt uit de volgende getallen voor het goederenverkeer in 1925:

Rijn-Ruhrhavens	34.6	mill. ton (a 1000 KG.)
Mannheim-Ludwigshafen	9.7	" "
Straatsburg-Kehl	3.5	" "
Köln	1.5	" "
Frankfurt a. M.	1.4	" "
Düsseldorf	1.0	" "

en ter vergelijking de zeehavens:

Hamburg-Altona-Harburg	22.5	mill. ton (a 1000 KG.)
Bremen	3.2	" "
Emden	3.0	" "
Stettin	4.1	" "

Het gezamenlijk goederenverkeer van elk der Rijn-Ruhrhavens, welke van Wanheim boven Ruhrort tot

Orsoy beneden Ruhrort over een afstand van 21 KM. langs den Rijn verspreid liggen, vinden wij voor de jaren 1913 en 1925 als volgt verdeeld:

Havens en Havengroepen.

1913			1925	
goederen	% v. h. in mill. ton totaal		goederen	% v. h. in mill. ton totaal
39	100	Alle havens samen	34.6	100
27.3	70	Alle openbare Duisburg-Ruhrort-havens.	22.5	65
18.2 ¹⁾	47	De Ruhrort-havens alleen (meest kolen, erts en andere massagoederen).	16.2 ²⁾	47
7.5	19	Duisb. stadshavens alleen (meest graan, hout, enz.; veel minder kolen).	4.9	14
1.1	3	Hochfelder haven alleen (kolen, hout, stukgoederen; enz.).	1.2	3
12.2	30	Alle particuliere havens samen.	12.4	35
4.3	11	Thyssenhavens te Alsum en Schwelgern (ertsaanvoer, kolenafvoer).	4.9	14
2.3	6	Gute Hoffnungshütte haven te Walsum (ertsaanvoer, kolenafvoer).	2.0	5
2.0	5	Krupp-haven-Rheinhausen (ertsaanvoer, enz.).	1.9	5
1.6	4	Vulkan Kupferhütte Niederrheinhütte, e.a. tusschen Hochfeld en Duisb.	1.0	3
		Phoenix	0.9	
		Rheinpreussen	0.85	
		Orsoy	0.3	
		Diergardt	0.2	
		Machinepapierfabriek Walsum	0.17	

4. Verwaltung der Duisburg-Ruhrorter Häfen.

Keeren wij na dit overzicht tot de vereenigde openbare havens van het Rijn-Ruhrgebied terug, welke zooals wij zagen, sedert 1 October 1905 in „Betriebsgemeinschaft“ werden beheerd door de z.g. „Verwaltung der Duisburg-Ruhrorter Häfen“; in werkelijkheid echter door den ouden Ruhrfiskus. Alleen oefende de stad Duisburg als stil vennoot door een „Hafenbeirat“, welke door den Duisburgschen gemeenteraad werd gekozen, die rechten uit, welke haar als stil vennoot volgens het Bürg. Gesetzbuch toekwamen. Zoo had de „Häfenbeirat“ het recht om ieder jaar de winst- en verliesrekening na te zien en in verband daarmede de boeken en dossiers. Hij moest in geregelde bijeenkomsten op de hoogte worden gehouden van het havenbeheer en van de ontwikkeling van het verkeer. Hij had verder het recht om te worden gehoord bij eenigszins belangrijke aangelegenheden betreffende de inrichtingen van de havens, bij besluiten tot nieuwen aanleg of tot buiten gebruikstelling van oude deelen der havens, van de vaststelling van richtprijzen voor den verhuur der haventerreinen, van de jaarlijksche begrooting, enz.

De inkomsten van de havens werden hoofdzakelijk verkregen uit vier hoofdbronnen: de havengelden, de spoorweggelden, huren en pachten, en de „Kipp“gelden. (Hoewel de havenbesturen alle overlaad- en opslagbedrijven aan particulieren overlieten, werd toch een uitzondering gemaakt t.a.z. van de kolen, kippers, de inrichtingen voor het omkeeren van geheele kolenwagens boven de schepen; voor dit bedrijf had van den aanvang af het havenbedrijf om de hooge bouwkosten zich het monopolie verschafte.)

Uit de gemaakte winsten werd 10 pCt. in een „Be-

¹⁾ Waarvan 18.3 mill. ton kolen.

²⁾ Waarvan 17.3 mill. ton kolen.

triebs-Reserve- und Erneuerungsfonds' gestort en wel tot een maximaal bedrag van 10 pCt. van de geheele waarde der gezamenlijke inrichtingen.

Het bestuur en het beheer der havens werd gevoerd met een leger van 257 beambten, 102 „Angestellten” en 869 arbeiders, totaal 1228 personen. Hierbij zijn niet geteld ongeveer 175 beambten en 220 arbeiders in dienst van de Rijksspoorwegen en de vele honderden bij expeditie- en scheepvaartbedrijven werkzaam zijnde kraan- en transportarbeiders.

5. De jongste hervorming: geen publiekrechtelijk lichaam, doch een privaatrechtelijke naamloze vennootschap.

Zooals men niet lang geleden in de bladen kon lezen, is thans in de exploitatie van de overheidshavens, dus de staats- en stads-Ruhrhavens in zooverre verandering gekomen, dat de Pruisische staat in het beheer meer op den achtergrond is getreden. Het is in het belang van de haven zelf en van de verdere belanghebbenden gebleken, dat men een meer commercieelen en meer vrijen bedrijfsvorm daarvoor moest opzoeken. Daarvoor koos men toen dien van de volkomen autonome vennootschap. Hoewel het hier voorloopig niet anders is dan een wijziging in het beheer van een reeds bestaande groep van havens, maakt de nieuwe ondernemingsvorm het toch mogelijk, dat de nieuwe maatschappij haar arbeidsveld ook in een grooter havengebied over een grooter aantal gemeenten verspreid kan gaan uitstrekken, en dat daardoor iets ontstaat als het „havenschap”. (Zie Tijdschr. v. Econ. Geogr. 1925 blz. 197 e.v.).

Aangezien mij een nadere beschouwing van deze zaak ook voor ons van voldoende belang is, heb ik getracht enkele meer nauwkeurige gegevens te verkrijgen over de nieuwe Ruhrhavenmaatschappij. De Nederlandsche consul te Duisburg, de heer A. van Lith, was zoo vriendelijk mij een overzicht te verschaffen, dat hieronder vrijwel ongewijzigd laat volgen.

Den 30en September 1926 werd onder B. No. 1492 in het Handelsregister ingeschreven de Firma „Duisburg-Ruhrorter-Hafen-Aktiengesellschaft”, gevestigd te Duisburg, en als rechtspersoon de opvolger van de „Verwaltung der Duisburg-Ruhrorter Häfen”. Doel der onderneming is de overname, het beheer en de exploitatie van de aan den Pruisischen Staat en aan de stad Duisburg toebehoorende havens in Duisburg-Ruhrort, Duisburg en Duisburg-Hochfeld, welke tot dusverre ingevolge de gesloten verdragen van 2 en 8 Juni 1905 over de belangengemeenschap en de gemeenschappelijke exploitatie, beheerd en geëxploiteerd werden door den Staat Pruisen in zijne kwaliteit van „Ruhrfiskus” en door de Gemeente Duisburg, met inbegrip van alle bijbehorende inrichtingen en spoorwegaanleg, verder de eventueele vergrooting en uitbreiding dezer inrichtingen, alsmede het sleepen van schepen in de havens en op den Rijn. De Maatschappij heeft het recht deel te nemen in soortgelijke ondernemingen, alsmede in zoodanige die onmiddellijk of middellijk geëigend zijn het havenverkeer te bevorderen. Het kapitaal der Maatschappij bedraagt 18 miljoen R.Mk. en bestaat uit 18.000 op naam luidende aandelen, elk groot 1000 Reichsmark, die a pari worden uitgegeven. Ingebracht worden: a. door den staat Pruisen tegen afgifte van 12.000 aandelen a pari, vertegenwoordigende een waarde van 12 miljoen Reichsmark: het vermogen van den Ruhrfiskus, d.w.z. de havens in Ruhrort met inbegrip van de havensporen en de haven in Hochfeld, te zamen met alle terreinen, inrichtingen, roerende uitrustingsvoorwerpen, magazijnvoorraden, kapitalen en vorderingen, aanwezig op 1 September 1926, en b. door de stad Duisburg tegen afgifte van 5997 aandelen a pari, een waarde vertegenwoordigende van 5.997.000 Reichsmark: de stedelijke havens met alle terreinen, verdere inrichtingen, roerende uitrustingsvoorwerpen, magazijnvoorraden, kapitalen en vorderingen, aanwezig op

1 September 1926. Onder de vorengenoemde als door den staat Pruisen en door de stad Duisburg ingebrachte waarden zijn ook die bezittingen begrepen, welke tot dusverre reeds op grond van de verdragen van 2 en 8 Juni 1905 gemeenschappelijk bezit waren. De op de ingebrachte waarden rustende of daarmede verband houdende lasten en verplichtingen zijn door de Maatschappij overgenomen. Tot deze verplichtingen behoort ook de bescherming tegen hoog water, overeenkomstig de aanwijzing van de „Bezirksausschuss” van 25 Februari 1908. Ingeval van verplaatsing of verandering van de waterkeeringen worden de kosten door de Maatschappij en door de Stad Duisburg gezamenlijk gedragen en verdeeld in overeenstemming met de belangen, die elk der partijen daarbij hebben.

De Directie bestaat uit een of meer leden, die door den Raad van Beheer benoemd worden.

Indien meerdere bestuursleden benoemd zijn, wordt de Maatschappij naar buiten vertegenwoordigd door 2 bestuursleden of door één bestuurslid te zamen met een procuratiehouder.

De Raad van Beheer (Aufsichtsrat) bestaat uit 21 leden (door Staat en Gemeente te benoemen, naar verhouding van het ingebrachte kapitaal); uit hun midden kiest de Raad een Dagelijksch Bestuur van 5 leden.

Ten einde het Havenbestuur van advies te dienen in belangrijke aangelegenheden van algemeene economische beteekenis wordt een Raad van Advies (Hafenbeirat) gevormd. Deze bestaat uit 6 leden, gekozen door de „Industrie und Handelskammer Duisburg-Wesel”, in overleg met de belanghebbenden uit kringen van handel en industrie, in het bijzonder met hunne plaatselijke organisaties, en verder uit 2 leden, vertegenwoordigers van het personeel, in dienst staande van de Maatschappij.

De Raad van Advies wordt bijeengeroepen bij besluit van den Raad van Beheer. Als voorzitter treedt op de President van het Dagelijksch Bestuur.

De besluiten en publicaties van de Maatschappij worden bekend gemaakt in den „Deutschen Reichsanzeiger”. De algemeene vergaderingen worden bijeengeroepen door den Raad van Beheer of door de Directie door oproeping in den „Reichsanzeiger” of door middel van (aangeteekende) brieven.

De acte van oprichting werd den 29en September 1926 vastgesteld. In de eerste vergadering van den Raad van Beheer werden de „Regierungsbeiräte” Germanus en Hoffbauer tot leden van de Directie gekozen.

W. E. B.

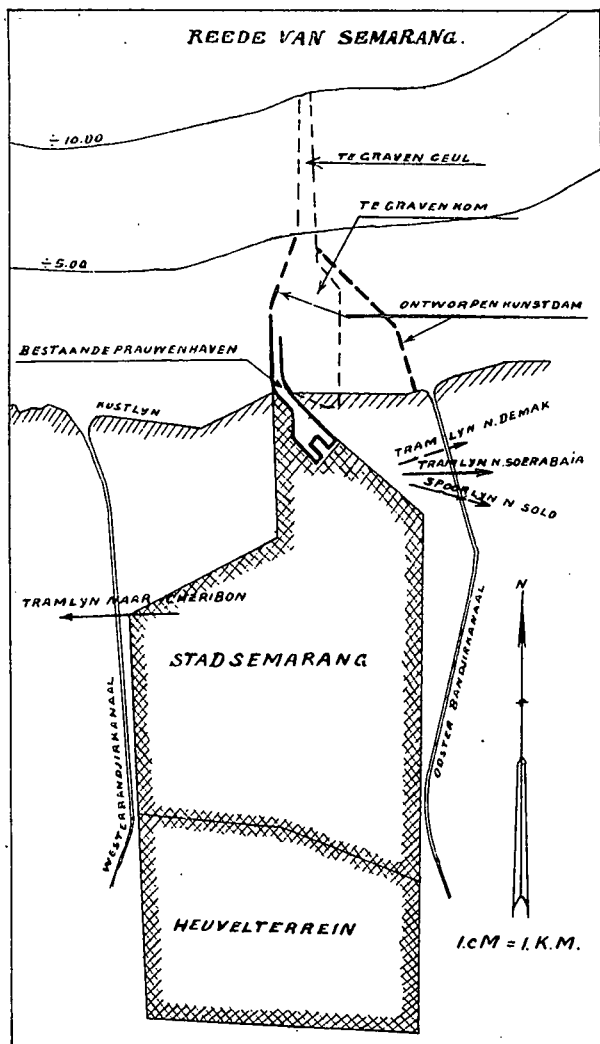
HET ZEEHAVEN-VRAAGSTUK TE SEMARANG.

I.

Het zoo klemmend naar voren gebracht, goed omlijnd verlangen om te Semarang binnen afzienbaren tijd over eene zeehaven te mogen beschikken, is geboren in eene periode, welke dezen wensch al spoedig onder verdenking brengt, uitsluitend door de hoogconjunctuur te zijn ingegeven. Eene dergelijke verdenking ligt te meer voor de hand, waar de scheepvaart, die men dan toch zeker voor eenen noodigen zeehaven-aanleg in de eerste rijen der verzoekers zou moeten aantreffen, aanvankelijk daartegen scherp stelling heeft genomen.

Toch dient deze wensch om door een zeehaven afdoende verbetering te brengen in de primitieve verbinding tusschen zeeschip en wal allerminst als een hoogconjunctuur-product te worden aangemerkt. Eene eenvoudige vermelding van de omstandigheid, dat de haven te Semarang een achterland met pl.m. 9.000.000 zielen moet bedienen en van het feit, dat de goederenbeweging in de haven, wat omvang betreft, die van Tandjong Priok ver overtreft, is wel voldoende om duidelijk te doen uitkomen, dat het vorenvermelde verlangen ook in normale tijden bestaansrecht heeft en eene ernstige beschouwing overwaard is.

In het kort zal hier uiteenzet worden wat dit



vraagstuk omvat, in welk stadium het zich bevindt en welke belangenkringen — en op welke wijze deze — door een zeehaven beïnvloed zullen worden.

Tot goed begrip van den feitelijken toestand wordt verwezen naar bovenstaand situatieschetsje, hetwelk op duidelijke wijze laat zien, dat momenteel de zeeschepen buiten op zee — op de open reede dus — moeten ankeren, daar hunne lading moeten overgeven aan zeewaardige groote prauwen, die deze lading weer vervoeren naar de zoogenaamde prauwenhaven, alwaar dan langs gewonen weg de verdere behandeling der goederen plaats vindt. Het opnemen der lading door de zeeschepen geschiedt natuurlijk op overeenkomstige wijze.

Indien men zich nu de situatie van Java's Noordkust voor den geest haalt, valt het dadelijk op, dat de Semarangsche reede in tegenstelling met die van Soerabaia en die van Cheribon, waar de schepen ook op de reede ankeren, juist tegen den ruïwen Westmoesson geheel onbeschermd is. Het komt dan ook veelvuldig voor — gedurende het laatste decennium gemiddeld 20 dagen per Westmoesson — dat elke verbinding tusschen schip en wal uitgesloten is en dat buitendien in deze periode gedurende meerdere dagen het laden en lossen uitermate wordt bezwaard.

De vele verbeteringen, welke aan de haven van Semarang zijn aangebracht, hebben nimmer bedoeld in dezen toestand verbetering te brengen; ze hadden slechts de intentie de toestanden op den wal te verbeteren en als zoodanig heeft dan ook de laatst aangebrachte verbetering — nl. de prauwenhaven — geadviseerd door de Commissie Kraus-de Jong — uitstekend doel getroffen.

De bezwaren verbonden aan het werken op een onbeschermd reede bleven echter in vollen omvang bestaan.

Het is begrijpelijk, dat al naarmate de belangrĳheid van Semarang als poort van Midden-Java toe-

nam, deze bezwaren steeds meer gevoeld werden. Ten slotte werd de behoefte aan eene zeehaven in de jaren '18 en '19, toen door het groot tekort aan scheepsruimte elk verloren uur groote winstderving voor de reeders en verlies voor den handel beteekende, zoo klemmend, dat in 1920 door de Regeering opnieuw een onderzoek ingesteld werd naar de mogelijkheid van den bouw van een zeehaven. Het resultaat hiervan was, dat men te bevoegder plaatse tot de conclusie kwam — eind 1921 — dat toen een zeehaven niet alleen technisch uitvoerbaar was, maar ook economisch bestaansrecht had. Helaas bleek echter tevens, dat de pecuniaire toestand van het Land dezen zeehavenbouw niet gedoogde en het lag dus voor de hand, dat toen weer de lijdensgeschiedenis van de haven te Semarang zich verder zou voortzetten en de bouw van de zeehaven tot in verre toekomst verschoven zou moeten worden.

Aan deze impasse, waarin ten slotte de oplossing weer weggezaakt was, heeft de Burgemeester van Semarang een einde gemaakt. Op zijn initiatief vormde zich een Commissie uit vertegenwoordigers van handel, industrie en vervoer, welke een plan ontwierp om zonder directen financieelen steun van het Land den zeehavenbouw toch mogelijk te maken. Deze zeehaven zou dan bestaan uit een uitgebaggerde kom, beschermd door havendammen en door middel van een geul verbonden met zulk een zeedepte, dat de zeeschepen direct deze kom kunnen binnenvaren.

Het werk dezer Semarangsche zeehaven-Commissie (S.Z.C.) vond belichaming in een verslag, hetwelk door haar op een audiëntie aan Z.E. den Gouverneur-Generaal werd aangeboden en tot gevolg had, dat in Aug. 1924 een Interdepartementale Commissie werd benoemd, welke zich als taak zag toegewezen advies over dit verslag uit te brengen.

Deze nota der S.Z.C., welke op zeer kundige en uitvoerige wijze het zeehavenvraagstuk in vollen omvang behandelde, bevatte voorstellen om binnen afzienbaren tijd tot een, volgens haar, bevredigende oplossing te geraken. Deze voorstellen waren op de volgende beginselen gefundeerd:

1e. Zelfbestuur van de haven onder Gouvernements controle.

2e. Verkrijging van de voor havenaanleg benodigde geldmiddelen door het sluiten van leeningen onder Gouvernements garantie.

3e. Uitvoering van havenaanleg door aannemers.

4e. Onderbrenging van het beheer der bestaande prauwenhaven en andere haveninrichtingen bij het Zelfbestuur der haven op zoodanige voorwaarden, dat daarop door de toekomstige haven geen verlies geleden wordt.

Voorts zou, ten einde aan de veelheid van belangen betrokken bij de haven recht te kunnen doen wederaren, het bestuur daarover opgedragen worden aan een publiekrechtelijk lichaam — den Havenraad — waarin deze belangen dan vertegenwoordiging konden vinden. Een uitbreiding van het Regeeringsreglement in den geest van art. 145 R.R. zou daartoe noodig worden.

Ook dient ter bereiking van het grootst mogelijk nuttig effect het meerendeel der bedrijven, welke elke haven ter goede functioneering behoeft — prauwvervoer, watervoorziening schepen, sleepbootdienst, baggerwerk enz. enz. in één organisatie te worden ondergebracht, waartoe een zoogenaamd „gemengd” bedrijf zou worden opgericht in den vorm eener Naamlooze Vennootschap. Het Semarangsche Stoomboot- en Prauwenveer zou zijn bedrijf bij deze N.V. inbrengen en daarover dan de Directie voeren.

Ziehier in zeer grove trekken een schets van de ideeën; waarop deze nota opgetrokken is. Het bestek van dit artikel laat niet toe de mérites daarvan uitvoerig te bespreken; trouwens zulks zou overigens slechts van academisch nut zijn. Immers deze denkbeelden vonden vorming in eene periode, waarin door toevallige omstandigheden een — voor Semarang en

achterland — urgent werk dreigde in de nabije toekomst niet tot stand te zullen komen. Deze omstandigheden hebben zich echter sterk gewijzigd en de Interdepartementale Commissie — welke voor het uitbrengen van haar verslag nogal veel tijd behoefde — zal wel automatisch met deze veranderde omstandigheden rekening hebben gehouden. Naar verluidt houdt dit onlangs aan de Regeering aangeboden, maar nog niet gepubliceerde verslag in, dat de zeehaven nuttig is, een spoedige uitvoering aanbeveling verdient — en wel als Lands werk — terwijl wat den beheersvorm betreft, het de voorkeur heeft, om deze dezelfde te doen zijn als de tot nu toe gehuldigde bij de andere groote havens. Ook bij de promotors van dezen zeehavenbouw is door de gewijzigde financieele omstandigheden van het Land het begrip van „eigen beheer” — feitelijk noodig gedacht ter bescherming van „het eigen geldje” — volstrekt geen eisch meer.

Het is begrijpelijk, dat thans in de kringen der direct belanghebbenden met spanning wordt gewacht op de Regeeringsbeslissing.

Welke groepen dienen nu als de meest belanghebbenden bij dezen zeehavenbouw aangemerkt te worden?

Men is al spoedig geneigd de zeehaven als een zuiver plaatselijk belang aan te merken. Zulks nu is onjuist. Immers, zooals in den aanhef reeds werd aangestipt, bedient de haven van Semarang een door andere havens onbetwist achterland bevolkt met bijna een derde van Java's bevolking, nl. met pl.m. 9.000.000 zielen. Semarang zelf met haar 150.000 inwoners behoeft voor zich natuurlijk geen zeehaven, hoewel het ook begrijpelijk is, dat een zeehaven haren groei sterk zal stimuleeren; een verder uitweiden daaromtrent is hier overbodig. Men weet nu wel uit tal van voorbeelden, hoe zoo'n wisselwerking zich voltrekt. Te memoreeren is echter, dat toevallig voor Semarang aan dezen zeehavenbouw een niet hoog genoeg aan te slaan, plaatselijk belang verbonden is, en wel het dempen van de uitgestrokte vischvijvers en moerassen langs de kust, welke momenteel de voornaamste malaria-haarden van Semarang zijn. Zonder den zeehavenbouw is dit dempen practisch noch technisch noch financieel uitvoerbaar en waar de Regeering ten slotte er toch niet aan zal kunnen ontkomen om de Gemeente in de gezondmaking van geheel oud Semarang tijd te springen, is het volkomen gemotiveerd, dat Semarang sterken aandrang uitoeft op een spoedige uitvoering van het werk.

V. D. GRAAFF.

Semarang.
(Slot volgt.)

DE THEECULTUUR IN NEDERLANDSCH-INDIË 1826—1926.

In het Gedenboek der Ned.-Indische theecultuur, uitgegeven door het Proefstation voor Thee bij gelegenheid van het Thee-Congres te Bandoeng in 1924, werd door Dr. Ch. Bernard als eerste daad voor de ontwikkeling van de theecultuur, aangemerkt het Gouvernements Besluit, dat in 1824 werd uitgevaardigd, waarbij de Chirurgijn Majoor, Dr. von Siebold, te Decima, belast werd met de uitvoering van het verzoek van den Directeur van 's Lands Plantentuin — „om jaarlijks een goede quantiteit gewassen en zaden, en voornamelijk de zoodanige naar Batavia te zenden, die zich door een nuttige of merkwaardige hoedanigheid onderscheiden”.

Dr. Cohen Stuart leidt uit dit besluit af, dat in 1824 nog niet de bedoeling voorzat om de thee als „cultuur” op Java te beproeven, maar wel om, zooals b.b. Directeur van 's Lands Plantentuin uitdrukkelijk zegt, „de Academische kruidtuinen in Nederland zoveel mogelijk met Japansche gewassen te kunnen verrijken”.

Deze eerste zending ging intusschen in haar geheel verloren.

Het was de Kommissaris Generaal du Bus de Gisignies, die na zijn komt in Indië, — 2 Februari 1826

— er dadelijk krachtig op aandrang om nieuwe gewassen in te voeren tot het vooruithelpen van Indische cultuurmogelijkheden, en in verband hiermede werd in den loop van 1826 het eerste China theezaad besteld en ingevoerd, „met het doel de theecultuur op Java te beproeven”.

Begin December van het jaar 1826 kwamen de zaden aan en werden in den Plantentuin te Buitenzorg ter kieming gelegd, zoodat het thans juist een eeuw geleden is, dat de thee als cultuurgewas in Ned.-Indië haar intrede deed. Deze eerste planten, te zamen 1500 stuks, werden in April 1827 te Buitenzorg en te Garoet in den vollen grond overgeplant.

Van een geregelde exploitatie kon evenwel nog niet gesproken worden. Wel maakte de ass. resident van Krawang, de Serière, zich verdienstelijk door in het district Wanajasa, op de hellingen van de Boerangrang, de eerste geregelde plantsoenen aan te leggen, doch deze droegen meer het karakter van proefaanplantingen.

Het was Jacobson, thee-expert der Ned. Handel Mij., die de belangstelling voor een exploitatie van de theecultuur bij den G. G. van den Bosch wist op te wekken, hetgeen ten gevolge had, dat bij de uitvoering van het Cultuurstelsel de thee werd ingedeeld in de rij van de Gouvernements Cultures.

Te Wanajasa werden zaadtuinen aangelegd, terwijl onder leiding van den Directeur van het Landbouw Etablissement aldaar, den natuurkundige Pierre Diard, een staf werd gevormd van technisch onderlegd personeel, voorgelicht door een tental, speciaal voor dat doel uit China geïmporteerde werkkrachten.

Meerdere aanvoeren van theezaden vonden plaats, en deze werden, zoodat het zelf gewonnen zaad, over verschillende daarvoor geschikte geachte streken van Java verdeeld. Bij aanplantingen van eenigszins beduidenden omvang werden fabriekjes gebouwd, alwaar de thee volgens de Chineesche werkwijze werd bereid.

In het Memorieboek van de Pakhuismeesteren van de Thee lezen we, dat het fregat „Algiers” in 1835 de eerste Java thee naar Holland bracht. Deze werd in November van dat jaar in veiling verkocht. De behaalde prijzen varieerden tusschen de 150 en 300 cts. per pond.

De overigens zeer sterke theeplant bleek evenwel een lastig element te zijn voor een economische exploitatie, en ofschoon we nog in het tijdvak van 1857—1862 prijzen genoteerd zien van 89 tot 122 cts. per pond, bleken deze niet toereikend te zijn om den kostprijs te dekken.

Met rooskleurige verwachtingen begonnen, bleek na een exploitatie gedurende circa 30 jaar, dat de theecultuur het Gouvernement een verlies had bezorgd van 6 miljoen gulden, en de Regeering besloot de verdere exploitatie van deze mooie, doch aan de economie zulke hoge eischen stellende cultuur, aan het particulier initiatief over te laten.

Van de oorspronkelijke 4500 bouws theeraanplant in 1846 bedroeg bij de opheffing van de Gouvernements Cultuur in 1864 het totale oppervlak nog geen 900 bouws, verdeeld over circa 15 kleine ondernemingen.

Thans, bij de herdenking van het honderdjarig bestaan, mag een woord van waardeering niet onthouden worden aan de pogingen, welke door onze Regeering werden aangewend om een uitheemsche cultuur op Java in te voeren.

Dadelijk hiernaast een woord van hulde aan de pioniers van de particuliere theecultuur, die ten spijt van vele teleurstellingen, door hun volharding en energie de eerste moeilijkheden wisten te overwinnen, en bij de overname van een bijna verloren zaak, door een beleidvol en vooruitziend beheer een zoodanige stabiliteit aan het nieuwe bedrijf wisten te geven, dat zelfs in de daarop volgende ongunstige conjunctuurperiode, bevredigende resultaten konden worden bereikt. Hierdoor werd als het ware een nieuwe grondslag gelegd voor een cultuur, welke later zoo'n

belangrijk aandeel heeft gehad en nog heeft in de economische ontwikkeling van onze overzeesche gewesten.

Intusschen was de animo voor deze cultuur in den beginne niet groot. Wel kon na de agrarische wet van 1870, door den afstand van woeste gronden in recht van erfpacht, uitbreiding aan ondernemingen worden gegeven, doch uiteraard konden proefnemingen en daarmee gepaard gaande verbeteringen en uitbreidingen slechts zeer voorzichtig en langzaam plaats vinden.

Hierin kwam een belangrijke wijziging ten goede; toen in 1877 een partij Java-thee aan de Londensche markt werd aangeboden.

Op eene, den Engelschman typeerende, meest loyale wijze, werd gewezen op de fouten, welke aan het Java-product kleefden, en werden alle gewenschte inlichtingen en aanwijzingen gegeven voor een verbetering ervan.

Het bleek, dat niet alleen ons fabrikaat ten achter stond bij dat van Britsch-Indië, doch ook dat ons thee-type, het China-type, bij lange na niet die gunstige eigenschappen had als het in Britsch-Indië geplante Assam-type.

In 1878 werd het eerste Assam-theezaad ingevoerd, en werd tegelijk het fabricatie-proces gewijzigd en verbeterd.

Weldra kwamen de betere quantatieve en qualitatieve eigenschappen van het Assam-product te voorschijn.

De producties namen toe en onze theeën wisten zich beter aan te passen aan de eischen van de thee-markt.

Het gevolg van deze gunstige wending bleef niet uit. Weliswaar bleven de marktprijzen tot een uiterst zuinig exploitatiesysteem noodzaken, doch het vertrouwen in deze cultuur begon te ontwaken en zoo zien we in de tachtig en negentiger jaren het aantal thee-ondernemingen zich geleidelijk vermeerderen.

Hiertoe droeg in niet geringe mate het succes bij, dat door den lateren zoo bekenden planter-philantroop Bosscha, werd verkregen bij de exploitatie van het land Malabar, gelegen op de hoogvlakte van Pengalengan, een thee-dorado van buitengewoon fraaie terreinformatie en vruchtbaarheid.

De suggestieve invloed, welke van de belangrijke exploitatie-overschotten der Pengalengan-landen op het geldbeleggend publiek uitging, tooverde thans als het ware de thee-ondernemingen te voorschijn, en deze uitbreiding vond haar culminatiepunt in den jare 1910, toen een gunstige conjunctuurperiode een „theeboom” veroorzaakte.

Gebonden aan bepaalde klimatologische factoren, bood Java geen ruimte meer voor expansie, en werd het oog geslagen op Sumatra, alwaar de theecultuur nog een onbekende was.

In de aantekeningen van den oud-inspecteur van den Inl. Landbouw, H. C. H. de Bie, zien we dien-aangaande vermeld, dat de eerste ernstige pogingen om op Sumatra de cultuur in het groot in te voeren uitgingen van eenige op den voorgrond tredende Preanger theeplanters, onder wie O. van Vloten de promotor was. In gezelschap van den Chef van het Theeproefstation, Dr. Bernard, bereidsden deze heeren een paar keer de binnenlanden van West- en Oostkust en het resultaat van dit zoo bij uitstek deskundig onderzoek was een invoering van de theecultuur ook op Sumatra.

Sumatra's Oostkust ontwikkelde zich snel. Zeer gunstige cultuurfactoren, gesteund door de ervaringen van Java, deden de theecultuur een hooge vlucht nemen, en zoo zien we na 1910, in 15 jaar tijds, niet minder dan 28 ondernemingen opgericht, met een oppervlakte van circa 16.000 bouws.

In 1826 begonnen — in 1865 een 15-tal kleine landjes met een gezamenlijk oppervlak van circa 900 bouws, — waren er in 1910 — 200 en in 1925 — 289

ondernemingen, met een totaal oppervlak van 129.828 bouws.

De theeuitvoer, in 1835 begonnen met 200 kistjes thee, bedroeg in 1865 3½ miljoen, in 1879 5 miljoen, in 1890 6½ miljoen, in 1910 37 miljoen en in 1925 101 miljoen h.KG. thee.

Het is wel teeknend, dat niettegenstaande de exploitatie-overschotten, met uitzondering dan van de Pengalengan landen, steeds uitermate bescheiden waren, zóó zelfs, dat economische factoren dikwijls opgeofferd moesten worden aan een politiek van „zoo min mogelijk uitgeven”, deze cultuur toch steeds een vertrouwen bij het geld belegend publiek heeft gehad.

Vermoedelijk ligt dit in de omstandigheid, dat de cultuur van thee een stabiel karakter draagt, en de exploitatie niet dat wisselvallige heeft van andere cultures, waarvan de oogst meer afhankelijk is van klimatologische invloeden.

Toch hebben de zware malaisejaren van 1920/22 het uithoudingsvermogen en durf van menig eigenaar op de proef gesteld en zijn jammer genoeg in die jaren veel ondernemingen van hooge intrinsieke waarde in buitenlandsche handen overgegaan.

In welke mate de theecultuur zich nog in Ned-Indië verder zal uitbreiden is niet vooraf te bepalen.

Wat Java betreft zijn de voor thee geschikte streken vrijwel uitgeput.

De Buitenbezittingen bezitten nog uitgestrekte terreinen, doch het werkvolkvraagstuk blijft als een onzekere factor bestaan.

Deze onzekerheid werkt remmend, en maant vooral bij een cultuur als thee, welke zoo uitermate afhankelijk is van een voldoende aanbod van werkvolk, tot voorzichtigheid aan.

In hoeverre de tegenwoordige gunstige conjunctuur gehandhaafd zal blijven zal afhangen van de al of niet toenemende vraag naar het product.

De populariteit van de thee als drank neemt gelukkig gestadig toe, en wanneer we naast de consumptiecijfers van Engeland en Nederland, zijnde circa 8 en 3 pond per hoofd, die van landen als bijv. Amerika, Duitschland en Frankrijk stellen, met respectievelijk 0,88, 0,3 en 0,15 ponden per hoofd, dan kunnen we verwachten, dat voor deze mooie cultuur nog een hoopvolle toekomst is weggelegd.

A. E. REYNST.

BESCHERMING DER SUIKERINDUSTRIE.

De opmerkingen van den heer Van Bommel van Vloten over mijn artikel met bovenstaanden titel in het nummer van 24 Nov. ll. geven mij aanleiding in 't kort op dit onderwerp terug te komen.

Ik wil deze gelegenheid in de eerste plaats benutten om een argument „contra”; dat door een ongelukkigen samenloop van omstandigheden den vorigen keer was uitgevallen, alsnog te releveeren, nl. het feit, dat Overheidssteun voor het landbouwbedrijf ongewenschte Overheidsbemoeiing met het bedrijf (voorgescreven minimumloon, teeltregelingen, enz.) uitlokt.

Het verweer van den heer v. B. v. Vl. zal ik niet op den voet volgen. Mijn vorig artikel had slechts ten doel een beknopt overzicht te geven van den stand van zaken, zoodat naar volledigheid niet kon worden gestreefd.

Het doet mij genoegen van de hand van den heer v. B. v. Vl. te lezen:

„Als wij bedenken, welke maatregelen Engeland genomen heeft tegen onze vleeschinvoer, dan is het begrijpelijk, dat de vleeschproducenten in Nederland bij het lezen van de vele artikelen over suikerbescherming meenen ook aanspraak op steun van de regeering te mogen maken.”

Als de heer v. B. v. Vl. dat begrijpelijk acht, moet hij m.i. eveneens begrijpen, dat een algemeene landbouwworgaanisatie, als het Kon. Ned. Landbouw Comité, niet heden een verzoek om steun voor de bietenverbouwers tot de Regeering kan richten, morgen voor de vleeschproducenten op afschaffing van den vleesch-

accijns kan aandringen, om overmorgen een verzoek, om den invoer van paarden te verbieden, te steunen en om wellicht nog een dag later requesten om uitvoerpremiën voor boter, kaas of aardappelmee in te dienen.

Het Kon. Ned. Landbouw Comité heeft het vraagstuk van de bescherming of steun van den landbouw in zijn vollen omvang te bezien en alle consequenties daarbij te overwegen.

Dat de heer v. B. v. Vl. meent, dat de vleeschproducenten niet evenveel aanspraak op regeeringssteun hebben als de suikerproducenten, is begrijpelijk. Eigen nooden worden steeds sterker gevoeld dan die van anderen.

Nieuw voor mij is de stelling „dat te veel vergeten wordt, dat het hier meer gaat om het behoud van een industrie, dan om bescherming van een bepaald onderdeel van het landbouwbedrijf.”

Ik heb altijd gemeend, dat de inzet was, het bedoelde onderdeel van het landbouwbedrijf rendabel te houden of weer rendabel te maken. Zoo is het ook in de vergaderingen, die ik heb bijgewoond, steeds voorgesteld. Om die reden ook heeft het Kon. Ned. Landbouw Comité de zaak in behandeling genomen.

Is behoud der industrie hoofdzaak, dan bevreemdt het mij, dat de Centrale Suiker Maatschappij, die op dit stuk zeer groote belangen heeft, en die door gebrek aan grondstof veel eerder wordt getroffen dan de coöperatieve fabrieken, met haar leveringsplichtige leden, zich geheel afzijdig houdt van de actie van den Bond van Coöperatieve fabrieken en dat aan de zaak door de nijverheidsorganisaties zoo veel minder aandacht is geschonken, dan door de landbouworganisaties!

De opmerking, die de heer v. B. v. Vl. maakt over de productiekostenberekening is bepaald onjuist. Bij de door hem gewraakte becijfering is uitgegaan van flinke bemestingen en intensieve grondbewerking. Het totaal der productiekosten is dan hoog, de opbrengst echter ook. En de heer Addens, dien de heer v. B. v. Vl. aanhaalt, is in staat uit zijn boeken te bewijzen, dat de aangenomen opbrengst voor deze gevallen niet te hoog is. Geeft men kleinere bemestingen en is men karig met de bewerking, dan krijgt men lagere opbrengsten, doch tevens lagere totale productiekosten. De rectificatie, die de heer v. B. v. Vl. aanbrengt, kan ik dan ook niet overnemen. Had hij gelijk en bedroegen de productiekosten in Groningen inderdaad f 17 per 1000 KG., dan is niet wel te verklaren, waarom bij een kooprijzen van f 16 de teelt in het Noorden, vergeleken met verleden jaar, met 7 pCt. is uitgebreid.

Dat het door mij gereleveerde verband tusschen den suikerprijs en de uitkeeringen der coöperatieve fabrieken niet voor alle suikerprijzen en evenmin onder alle omstandigheden geldt, is en was mij volkomen bekend. De vraag is slechts of het voor een goede fabriek dit jaar bij suikerprijzen van pl.m. f 16—f 21 zal bestaan. Het antwoord zal de toekomst moeten brengen.

Dat het niet al te ongerijmd is het verband bij deze suikerprijzen aan te nemen, moge echter uit de volgende resultaten der Friesch Groningsche Coöp. Beetwortelsuikerfabriek blijken.

Boekjaar	Ledenprijs	Suikerprijs
1924/25	pl.m. f 21,58	pl.m. f 21,25
1925/26	„ „ 17,34	„ „ 17,25

Over de vraag, of de actie van den Bond van Coöp. fabrieken praematuur was (en is) kan men uiteraard verschillend denken. Bewijslevering is hier niet wel mogelijk. Doch geeft het feit, dat de Zeeuwsche Landbouw Maatschappij, de vertegenwoordiging van de bietentelers bij uitnemendheid, na de verschijning van mijn vorig artikel besloot niet op Overheidssteun aan te dringen, doch voorloopig een afwachtende houding aan te nemen, op dit stuk niet te denken?

G. MINDERHOUD.

AANTEKENING.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

Met de snel toenemende kolenproductie en het duidelijk vooruitzicht op het einde der staking, schrijft „The Economist”, toonden de scheepsvrachten voor volle ladingen de vorige maand een neiging, den pas te markeren. Het indexcijfer voor November (uitsluitend gebaseerd op de beschikbare thuisvrachten) bedraagt 196,67 tegenover 182,7 in October en 96,20 in de eerste maand der kolenstaking. Indien de Aprilnooteringen voor de ontbrekende kolenroutes ingevuld worden, komt het Novemberecijfer op 171,77 te staan en vertoont een stijging van 5,73 pCt. in vergelijking met het op overeenkomstige wijze berekende Octobercijfer — zooals de niet-cursieve cijfers in de volgende tabel aangeven:

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. „	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,2
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Nov. 1925	115,3	119,1	110,7	109,9	109,1	149,6	118,9
December „	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Januari 1926	115,9	114,1	116,1	119,6	102,8	135,5	117,0
Februari „	116,5	97,9	114,9	118,5	95,1	119,3	110,4
Maart „	115,9	93,4	116,9	114,6	87,9	96,1	104,1
April „	112,4	95,0	116,6	109,2	83,9	97,0	102,3
Mei „	111,4	102,6	115,8	107,9	78,1	99,7	102,6
„	114,1	102,6	110,0	72,7	78,1	99,7	96,2
Juni „	110,8	105,0	121,1	120,4	98,3	92,6	108,0
„	112,3	105,0	120,6	97,7	98,3	92,6	104,4
Juli „	110,9	116,2	134,4	119,8	98,8	124,6	117,5
„	112,6	116,2	147,4	96,5	98,8	124,6	116,0
Aug. „	111,6	127,8	133,7	119,6	100,9	151,3	124,2
„	114,7	127,8	145,8	96,0	100,9	151,3	122,8
Sept. „	113,7	140,3	144,3	121,7	104,1	154,9	129,8
„	121,1	140,3	167,1	100,2	104,1	154,9	131,3
Oct. „	128,1	214,6	175,1	141,7	144,4	170,9	162,5
„	197,6	214,6	228,6	140,3	144,4	170,9	182,7
Nov. „	130,5	224,4	174,3	158,0	161,8	181,6	171,8
„	212,3	224,4	227,1	172,9	161,8	181,6	196,7

De veranderingen, welke gedurende de afgelopen maand in den index van iedere groep en subgroep plaats vonden, vertoont de volgende tabel, waarbij het cijfer 100 telkens het gemiddelde tarief gedurende de periode 1898—1913 voorstelt:

	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..
„ „ thuisvracht.....
Middell. Zee; uitgaande vracht.....
„ „ thuisvracht.....	212,30	+ 14,69
Noord-Amerika.....	224,39	+ 9,76
Zuid-Amerika; uitgaande vracht....
„ „ thuisvracht.....	227,08	— 1,56
Indië; uitgaande vracht.....
„ „ thuisvracht.....	172,86	+ 32,57
Het verre Oosten, enz.....	161,81	+ 17,45
Australië.....	181,60	+ 10,68

De hierboven aangegeven stijging der vrachten weerspiegelt eerder de nog steeds aanhoudende ontwrichting in de verdeling der tonnage door de concentratie der schepen in den N.-Atlantischen Oceaan; dan eenige uitbreiding der vraag. Het vrachtenpeil voor prompte belading van graan had een beperkend invloed op den omvang der zaken. Voor Zuid-Amerika, dat gedurende de geheele maand een vrij levendige markt was, is de daling van het indexcijfer een gevolg van het feit, dat de verschepers erin slaagden, voor 1927-verschepingen een aanzienlijke kor-

ting op de vrachten voor directe belading te be-
dingen.

De verhouding van het indexcijfer tot het gemid-
delde voor 1913 toont de volgende tabel, waarbij de
cijfers voor de laatste zes maanden alleen thuisvrach-
ten voorstellen.

(1913 = 100)

Maand	1923	1924	1925	1926
Januari	114,05	117,11	114,49	100,57
Februari	112,73	123,78	115,96	94,85
Maart	115,23	122,09	106,63	89,51
April	115,45	117,22	104,24	87,97
Mei	114,55	114,27	98,23	82,69
Juni	106,82	108,62	91,74	89,76
Juli	103,39	103,75	94,90	99,71
Augustus	100,16	104,43	95,87	105,53
September	103,04	110,50	98,19	112,83
October	107,86	115,55	99,49	157,07
November	111,21	112,76	102,23	169,05
December	111,81	111,21	104,67	
Jaarl. gemiddeld.	106,69	113,44	102,22	

Nu de periode van levendige graanverscheppingen
van het Zuidelijk Halfrond nadert, zijn de onmid-
delijke vooruitzichten voor „tramp”-vaart (mits de
bunkerkosten ongeveer tot het niveau van vóór de
staking terugkeeren) zeker gunstig, en waarschijnlijk
zullen gedurende de volgende drie of vier maanden
goede winsten behaald kunnen worden. Er is echter
gegronde reden om te veronderstellen, dat, wanneer
de tonnage weer verdeeld zal zijn over markten, waar
nu een tijdelijk tekort heerscht, de beschikbare ruimte
voor massagoederen weer in even sterke mate de
vraag zal overtreffen als in 1925.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN NOVEMBER 1926.

Staatsleeningen f 30.026.343,75
zijnde:

België

Koninkrijk België Stabi-
lisatieleening 1926 1)
£ 1.250.000 7% sterling
obl. à 94 % f 14.248.343,75

Denemarken

Koninkrijk Denemarken
f 16.100.000 5 % obl. à
98 % f 15.778.000

Prov. en Gemeentelijke Leeningen. „ 26.840.812,50
zijnde:

Nederland

Provincie Noord-Brabant
f 9.745.000 4½ % schuld-
brieven à 100 % 2) f 9.745.000
Gemeente 's-Gravenhage
f 17.225.000 4½ % obl.
à 99½ % 2) f 17.095.812,50

Hypotheekbanken „ 18.000,—
zijnde:

Nederland

Aandeelen
Bataafsche Hypotheekb.
f 100.000 aand. à 180 % 3)
(waarop te storten 10 %) f 18.000

Industriele Ondernemingen „ 63.291.750,—
zijnde:

Nederland

Aandeelen
N.V. Ned. Kunstzijdefabr.
f 5.000.000 aand. à 105 % f 5.250.000
Obligatiën
N.V. Kon. Stoomschoenen-
fabriek A. H. v. Schijndel
f 250.000 6 % obl. à 99 % f 247.500

Duitschland

Obligatiën
Peters Union Aktien Ge-
sellschaft f 1.600.000 7 %

1) Geëmitteerd op 29 October; koers van omrekening eerst
12 November vastgesteld.

2) Deze leening diende geheel voor conversie.

3) Koers voor aandeelhouders; vrije inschrijving à 200 %.

Eerste hypothecaire be-
lastingvrije obl. à 93 % f 1.488.000

Zweden

Aandeelen

International Match Cor-
poration \$ 15.750.000
pref. aand. à 143 % .. f 56.306.250

Handelsondernemingen f 575.000,—
zijnde:

Nederlandsch-Indië

Aandeelen

Molukse Handelsven-
nootschap f 500.000 aand.
à 115 % f 575.000

Mijnbouwondernemingen „ 281.250,—
zijnde:

Afrika

Aandeelen

Consolidated Diamond Mi-
nes of South-West Africa
Ltd. £ 90.000 aandeelen
à 125 % f 281.250

Diverse Cultuurondernemingen ... „ 210.000,—
zijnde:

Nederlandsch-Indië

Aandeelen

N.V. Asahan Cultuur-Mij.
f 100.000 aand. à 210 % f 210.000

Spoorweg-Maatschappijen „ 16.331.250,—
zijnde:

Afrika

Obligatiën

Marokkaansche Spoorweg-
Maatschappij f 10.000.000
7 % obl. à 94½ % f 9.450.600

Frankrijk

Obligatiën

Spoorwegen van Elzas-
Lotharingen Zw. francs
15.000.000 7 % obl. à
91½ % f 6.881.250

Tramweg-Maatschappijen „ 7.087.500,—
zijnde:

Duitschland

Obligatiën

Gesellschaft für Elektr.
Hoch- und Untergrund-
bahnen \$ 3.000.000 6½ %
obl. à 94½ % f 7.087.500

Totaal f 144.661.906,25

Totaal der emissies in Januari ... f 124.766.250,—

Februari .. „ 29.542.250,—

Maart „ 21.925.975,—

April „ 19.849.750,—

Mei „ 50.022.402,50

Juni „ 190.759.500,—

Juli „ 73.557.482,50

Augustus .. „ 24.797.935,—

September.. „ 112.157.237,50

October .. „ 144.453.145,—

November.. „ 144.661.906,25

Algemeen Totaal.. f 936.493.833,75

Voorts bestond hier te lande gelegenheid tot inschrijving
op de volgende obligatieleeningen:

	Guldens	Rente-voet	Emissie-koers
St. Augustinus Stichting	350.000	5 %	98½ %
Rotterdamsche Ver. voor Katholiek Onderwijs (conversie)	400.000	5 %	99½ %
Katholisch Marienhospital	200.000	7 %	98 %
Benedictijner Abdij Ettal	450.000	6½ %	97 %
Orde der E.E. Z.Z. Norbertrien te Duffel	225.000	7 %	99½ %
Orde der E.E. Z.Z. Ursulinnen te Mehlem	300.000	8 %	100 %
R.K. Kerkbest. van de Parochie der H. Familie Rotterdam (conversie) ..	400.000	5 %	99 %
Centrale Vereeniging voor Kinderbe- scherming 's-Gravenhage (conv.) ..	160.000	5 %	99½ %
Klooster der E.E. Z.Z. Francisca- nessen Freiburg	250.000	6½ %	99½ %
Congregatie van de E.E. Z.Z. van den Goeden Herder, Almelo	450.000	5½ %	100½ %

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various countries including Netherlands, Belgium, Java, and others, with dates and rates.

OPEN MARKT.

Table showing open market exchange rates for Amsterdam, London, Berlin, and New York, covering periods from 1924 to 1926.

WISSELSKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various currencies like London, Berlin, Paris, and Brussels from 1925 to 1926.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid from 1925 to 1926.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Buenos-Aires, and Montreal from 1925 to 1926.

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for London, Paris, Berlin, and Amsterdam, covering dates from 1925 to 1926.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various cities like Alexandria, Athens, Bangkok, Budapest, and others, covering dates from 1925 to 1926.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

Table of silver and gold prices for London and New York, covering dates from 1925 to 1926.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table showing the financial position of the Dutch government treasury, including assets and liabilities.

Verplichtingen.

Table of government obligations and liabilities, including state loans and bonds.

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929.

2) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of the floating Dutch-Indonesian debt, showing total amounts and specific loan details.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 13 December 1926.

		Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	35.727.349,93		
	Bijbnk. "	7.865.457,47		
	Ag. sch. "	16.888.427,07	f	60.481.234,47
Papier o. h. Buitenl. in disconto				
Idem eigen portef.	f	181.717.663,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				181.717.663,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crl. op onderp.	Hfdbk. f	43.293.095,36		
	Bijbnk. "	11.233.530,94		
	Ag. sch. "	71.236.444,68	f	125.763.070,98
Op Effecten	f	122.995.770,98		
Op Goederen en Spec.		2.767.300,—		
Voorschotten a. h. Rijk Munt en Muntmateriaal				125.763.070,98
Munt, Goud	f	61.261.955,—		
Muntmat., Goud		356.281.452,47	f	417.543.407,47
Munt, Zilver, enz.		27.815.705,31		
Muntmat., Zilver				445.359.112,78
Effecten Belegging Res. fonds. id. van 1/6 v. h. kapit.	f	7.035.206,—		11.024.580,05
		3.989.374,05		
Gebouwen en Meub. der Bank				5.142.000,—
Diverse rekeningen				62.274.141,49
	f			894.021.115,68
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefonds		7.047.731,06		
Bijzondere reserve		8.800.000,—		
Bankbiljetten in omloop		825.669.550,—		
Bankassigtiën in omloop		400.368,70		
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f	—		
Anderen		20.635.600,51		20.635.600,51
Diverse rekeningen				11.467.865,41
	f			894.021.115,68

Beschikbaar metaalsaldo f 275.449.717,19.
 Op de basis van 1/2 metaaldekking " 106.108.613,35
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. " 1.377.248.585,—
 Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. Metaal-schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-porc.
	Munt	Muntmat.				
13 Dec. '26	61.262	356.281	825.670	21.036	275.450	52
6 " '26	61.370	356.281	845.838	22.251	270.364	51
29 Nov. '26	61.590	356.281	849.236	18.595	271.008	51
22 " '26	61.729	356.281	833.296	22.324	273.639	52
15 " '26	62.014	356.300	852.506	25.974	269.114	50
8 " '26	62.114	356.297	866.146	22.483	266.830	50
14 Dec. '25	49.460	401.315	874.779	50.002	289.088	51
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van 1/2 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 November 1926	1.423	2.147	133	33	1.256	265
1 October 1926	1.438	2.108	58	4	1.112	71
1 Sept. 1926	1.344	2.147	61	48	1.358	230
1 Augustus 1926	1.263	2.118	62	44	1.327	189
1 Juli 1926	1.243	2.061	70	19	1.275	158
1 Juni 1926	1.241	2.075	72	—	1.264	115
1 November 1925	999	1.538	98	115	819	102

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Sluitpost der passiva.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
11 Dec. 1926	226.750		330.000	67.000	147.350
4 " 1926	227.500		328.500	73.000	147.200
27 Nov. 1926	227.250		327.000	70.000	147.850
13 Nov. 1926	198.370	28.065	337.036	63.803	146.757
6 " 1926	198.494	28.778	337.117	68.082	146.701
30 Oct. 1926	198.534	28.471	333.741	70.498	146.632
23 " 1926	198.705	28.379	333.104	72.274	146.491
12 Dec. 1925	168.216	41.319	357.934	49.539	128.679
13 Dec. 1924	133.280	52.952	281.141	101.594	110.432
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee-ningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-pen-tage
11 Dec. 1926		142.380		***	57
4 " 1926		142.150		***	57
27 Nov. 1926		148.300		***	57
13 Nov. 1926	12.446	23.346	95.552	49.254	56
6 " 1926	12.424	25.327	99.514	46.744	56
30 Oct. 1926	12.528	25.741	102.986	41.643	56
23 " 1926	12.270	25.084	103.309	43.594	56
12 Dec. 1925	16.008	22.449	80.202	77.530	51
13 Dec. 1924	36.626	16.263	81.701	75.430	49
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 1/2 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
8 Dec. 1926	153.234	139.634	289.414	56.250	238.822
1 " 1926	152.876	139.694	285.783	56.250	234.863
24 Nov. 1926	152.975	138.005	284.736	56.250	233.958
17 " 1926	153.000	138.109	287.120	56.250	236.301
10 " 1926	152.061	138.834	289.192	56.250	238.305
3 " 1926	152.807	139.537	289.437	56.250	238.505
9 Dec. 1925	145.008	143.319	290.601	56.250	239.211
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-porc. ¹⁾
1 " '26	42.258	69.673	9.191	117.827	32.932	25 1/4
24 Nov. '26	33.328	74.371	23.808	100.826	34.720	27 1/8
17 " '26	34.408	69.423	20.482	100.218	34.641	28 1/2
10 " '26	36.210	69.366	18.638	102.164	32.976	27 1/16
3 " '26	35.435	71.466	19.158	103.069	33.020	27 3/8
9 Dec. '25	54.368	71.081	8.781	120.226	21.439	16 1/8
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitnl.	Zilver	Te goed in het buitl. ¹⁾	Wissels	Waarvan op het buitnl.	Belee-ningen
9 Dec. '26	5.549	1.864	341	82	3.801	16	2.235
2 " '26	5.549	1.864	341	81	5.101	16	2.117
25 Nov. '26	5.549	1.864	340	82	4.420	13	2.094
18 " '26	5.549	1.864	339	81	4.260	18	2.169
12 " '26	5.549	1.864	339	81	4.193	15	2.244
10 Dec. '25	5.548	1.864	317	64	3.661	14	2.672
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat	Schatkistbil-jetten ¹⁾	Diver-sen ²⁾	Circulatie	Rekg. Courant Parti-culieren	Staat
9 Dec. '26	36.700	5.559	5.137	53.294	5.262	30
2 " '26	36.700	5.535	4.388	53.332	4.805	14
25 Nov. '26	35.700	5.531	4.832	53.263	4.325	60
18 " '26	35.850	5.530	4.866	54.064	3.741	31
12 " '26	36.050	5.521	4.985	54.927	3.221	48
10 Dec. '25	33.700	5.201	3.696	49.536	3.230	31
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitnl. regering.
²⁾ Sluitpost activa. ³⁾ Except tegoeed bij Russische Staatsbank.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit-entl. circ. banken 1)	Devisen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Dec. 1926	1.755,0	176,6	478,8	1.267,9	143,3
30 Nov. 1926	1.755,0	176,6	418,4	1.286,3	321,3
23 „ 1926	1.754,9	178,5	378,5	1.212,5	25,9
15 „ 1926	1.754,7	193,9	349,7	1.280,9	15,2
6 „ 1926	1.737,0	180,0	412,6	1.348,0	10,8
7 Dec. 1925	1.207,3	96,6	402,4	1.593,6	4,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Dec. 1926	90,9	604,7	3.290,9	528,3	302,5
30 Nov. 1926	91,1	581,4	3.374,5	528,3	332,5
23 „ 1926	91,3	851,9	2.862,7	1.033,8	222,6
15 „ 1926	91,3	791,6	3.009,7	829,6	233,4
6 „ 1926	91,3	711,3	3.184,8	681,8	216,2
7 Dec. 1925	224,0	675,9	2.734,3	631,1	520,0
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 6 Nov., 31, 23 Oct. '26; 23 Nov. '25, resp. 322,9; 280,6; 220,3; 161,8; 256,9; 481,3 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste kosten in miljoenen Belgas.

Data 1926	Goud		Zilver 1)	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. ald. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in erwisscop het buitenl.						Schatkist	Partic.
9 Dec.	620	431	38	484	33	400	1.763	19	199
2 „	620	428	38	473	40	400	1.769	23	183
25 Nov.	620	466	38	510	38	400	1.745	45	257
18 „	602	484	38	513	36	400	1.739	34	274
11 „	584	484	38	504	42	400	1.760	38	228

1) Met ingang van 4 Nov. aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
24 Nov. '26	2.829,7	1.450,0	128,2	627,6	340,6
17 „ '26	2.851,1	1.456,3	133,6	567,0	347,9
10 „ '26	2.841,8	1.450,4	128,1	1.581,4	339,9
3 „ '26	2.807,3	1.399,7	127,4	675,9	332,1
27 Oct. '26	2.823,3	1.465,8	130,8	631,9	307,5
20 „ '26	2.825,9	1.461,1	128,9	586,6	292,8
25 Nov. '25	2.745,9	1.405,5	114,6	624,7	359,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
24 Nov. '26	299,9	1.774,1	2.262,3	124,4	70,1	73,3
17 „ '26	308,1	1.750,3	2.301,1	124,9	70,4	73,7
10 „ '26	300,4	1.750,8	2.284,9	124,9	70,7	74,0
3 „ '26	302,3	1.755,4	2.276,4	124,4	69,6	72,8
27 Oct. '26	300,2	1.730,5	2.281,1	124,4	70,3	73,6
20 „ '26	307,0	1.729,8	2.257,6	124,0	70,8	74,1
25 Nov. '25	332,3	1.731,5	2.290,8	116,8	68,1	71,1

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschikbare schulden; F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
17 Nov. '26	691	14.288	5.543	1.658	18.812	5.772
10 „ '26	691	14.312	5.544	1.641	18.821	5.770
3 „ '26	692	14.370	5.588	1.621	18.920	5.765
27 Oct. '26	692	14.314	5.578	1.635	18.792	5.738
20 „ '26	692	14.376	5.563	1.629	18.877	5.723
18 Nov. '25	722	14.015	5.410	1.694	18.598	5.321

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 13 December 1926.

De internationale beurzen hebben gedurende de achter ons liggende berichtsweek ten deele onder den invloed gestaan van de geldmarkten, ten deele onder dien van de bewegingen in de wisselkoersen. Wat de geldmarkt betreft, deze heeft bovenal uitwerking gehad op de fondsenmarkt van Berlijn. De maatregel, door de Golddiskontbank genomen, om via de uitgifte van sola wissels gelden tot zich te trekken en deze aan den landbouw uit te leenen, heeft bij de eerste poging weliswaar nog geen merkbare uitwerking op het totaal van de beschikbare kapitalen uitgeoefend, doch men vreest, dat dit in de toekomst toch wel het geval zal kunnen zijn. Ook het feit, dat toekomstige buitenlandse leeningen ten aanzien van de vrijheid van dividend- en couponbelasting gelijkgesteld kunnen worden met binnenlandsche uitgiffen, heeft de gedachte gewekt, dat de geldstroom van het buitenland tegenhouden zou kunnen worden. Op de effectenmarkt is hierdoor een tendens tot realisatie ontstaan, welke hier en daar vrij gevoelige verliezen in het leven heeft groepen. Hierbij kwam de mogelijkheid van verwickelingen op het gebied van de binnenlandsche politiek, terwijl berichten omtrent den gang van zaken bij sommige ondernemingen het aanbod nog hebben versterkt.

De markt te Londen is kalm gebleven. De invloed van de berichten uit China hebben in de laatste dagen geen groote uitwerking meer gehad en zelfs viel in de beleggingsafdeeling groeiende vraag op te merken. Dit stond in verband met de houding van de geldmarkt, hoewel men van meening schijnt te zijn, dat binnen afzienbaren tijd rekening gehouden zal moeten worden met een verstijving van de monetaire condities. Er zijn in den tijd van de mijnerkersstaking vele bevoren credieten ontstaan, welke vermoedelijk slechts langzaam kunnen worden afgewikkeld, terwijl kan worden verwacht, dat de industrie toch verdere eischen zal stellen bij de pogingen tot herstel van de afzetgebieden. Voorloopig echter heeft deze invloed zich nog niet doen gevoelen.

Te Parijs is de toestand weinig veranderd. De begroting is thans door de Kamer aangenomen, doch men weet nog niet, in welke richting het financieele herstel zal worden gezocht. Dientengevolge zijn er nog heftige fluctuaties in het betaalmiddel voorgekomen, welke echter weinig invloed op de fondsenmarkt hebben gehad.

Te New York heeft de „boodschap” van president Coolidge de beurs niet geaffecteerd. Nieuwe gezichtspunten werden er niet in geopend, tenzij als zoodanig de energieke steun aan den landbouw kan worden aangemerkt. Te dezen aanzien zullen echter nog eerst de noodige wetsontwerpen de volksvertegenwoordiging moeten passeeren, zoodat van direct belang en van het innemen van een bepaalde stelling nog geen sprake is geweest. De grondtoon is over het algemeen vast geweest, in verband met de gunstige berichten, welke nog steeds uit de voornaamste takken van nijverheid worden gemeld. Wel heeft de geldmarkt een enigszins tegenwerkenden factor gevormd, doch men hoopt op gemakkelijker voorwaarden in het begin van 1927.

Ten onzent is de markt weinig bewogen geweest. In de beleggingsafdeeling heeft zich geen enkele bijzonderheid voorgedaan. De vrijwel ongewijzigde stemming van de geldmarkt heeft geen aanleiding gegeven een andere houding aan te nemen, zoodat de meeste fondsen uit de hier besproken rubriek een rustig verloop hebben gehad. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1926: 105 $\frac{1}{16}$, 105 $\frac{13}{16}$, 105 $\frac{9}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99 $\frac{1}{16}$, 99 $\frac{1}{2}$, 99 $\frac{11}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1926: 97 $\frac{1}{2}$, 97 $\frac{13}{32}$; 5 pCt. Mexico £ 20—100 Afg.: 44, 43 $\frac{1}{2}$, 43; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 73 $\frac{1}{2}$, 74 $\frac{1}{2}$, 74; 8 pCt. Sao Paulo: 104, 103 $\frac{9}{16}$, 104 $\frac{1}{2}$.

Ook de verschillende aandelen hebben geen levendige markt verkregen. Zelfs is dit niet het geval geworden voor suikerfondsen, hoewel hier toch wel eenige aanleiding te vinden is geweest. Niet alleen hebben de Cubanoteeringen zich op een vrij hoog en vast niveau bewogen, doch ook de V.J.S.P. meldde voortdurend omvangrijke afdoeningen tot zeer bevredigende prijzen. Niettemin konden de desbetreffende aandelen slechts in een zeer langzaam tempo eenige verbetering aantoonen, terwijl ook de omzetten gering zijn gebleven. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 183 $\frac{1}{2}$, 186 $\frac{9}{16}$, 185; Handels Vereeniging Amsterdam: 692 $\frac{1}{2}$, 693 $\frac{1}{2}$, 695; Java Cultuur Mij.: 392 $\frac{1}{2}$, 399 $\frac{1}{2}$, 400, 399 $\frac{1}{2}$; Alaron: 275, 280 $\frac{1}{2}$, 284 $\frac{1}{2}$; Ned.-Indische Suiker-Unie: 267 $\frac{1}{2}$, 270 $\frac{1}{2}$, 268 $\frac{1}{2}$; Poerworedjo: 122 $\frac{1}{2}$, 123, 121; Suiker Cultuur Mij.: 303 $\frac{1}{2}$, 302 $\frac{1}{2}$, 306, 302 $\frac{1}{2}$; Tjepper: 700, 712 $\frac{1}{2}$, 705, 712 $\frac{1}{2}$; Tjoekir: 553, 561, 563, 567 $\frac{1}{2}$.

Een uitzondering hebben, in de afdeeling voor bank-

aandeelen, aandelen Koloniale Bank gevormd. Hiervoor bestond ruime belangstelling, zoodat de koersen aanmerkelijk konden verbeteren. Deze gang van zaken heeft ook invloed uitgeoefend op aandelen Nederlandsch-Indische Handelsbank, hoewel hier de vooruitgang lang zoodat sterk niet is geweest. Van de overige soorten uit deze rubriek waren aandelen Industriële Disconto Maatschappij gevraagd. Amsterdamsche Bank: 159¼, 160, 158¼; Incasso Bank: 118¼; Javasche Bank: 365; Koloniale Bank: 239¾, 251¾, 249¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 172, 174½, 177¾; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 157½, 158½, 159; R. d. d. s. Bankvereniging: 86¼, 86½, 86; Twentsche Bank: 141; Industriële Disconto Mij.: 119, 119¼, 120, 121.

De rubbermarkt heeft een eigenaardig, doch niet sterk sprekend verloop gehad. De rubbernoteeringen hebben nogal wisselingen te zien gegeven, doch deze werden niet weerspiegeld in de koersen van de fondsen. Ook het vooruitzicht, dat de rubbervoorraden te Londen opnieuw zouden toenemen — hetgeen inderdaad het geval is geweest — heeft geen verkooporders in de markt gebracht. Men heeft zich hoofdzakelijk bezig gehouden met bespiegelingen omtrent den vermoedelijken invloed van de in de Vereenigde Staten gevormde rubber „pool” en achtte het waarschijnlijk, dat hiervan steun voor de markt zou uitgaan. Amsterdam Rubber: 312¼, 313¾, 310¾; Hessa Rubber: 450, 460, 454, 450; Deli Batavia Rubber: 252¾, 248, 245¼, 247¾; Indische Rubber: 366, 369½, 360; Java Caoutchouc: 195, 197, 192½, 194; Kali Telepak: 312, 305½, 307, 306¾; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 330, 327, 325; R'dam Tapanoeeli: 150, 148¼, 148; Serbadjadi: 318¼, 321, 310; Sumatra Rubber: 370, 368, 361½, 364½; Vereenigde Ind. Cultuur Ondernemingen: 189, 191½, 186.

Tabaksaandeelen hebben geen wijzigingen van beteekenis te zien gegeven. De tabak, welke in het aanstaande voorjaar zal worden verkocht, komt thans langzamerhand in Nederland aan, doch omtrent de kwaliteit is niets bekend geworden. Arendsburg: 579, 577¾, 580; Besoeki Tabak: 283, 284, 280; Deli Batavia: 442½, 444¾, 439¾, 441½; Deli Maatschappij: 422, 423, 419¾, 418¾; Oostkust: 195, 194, 192¾, 188¾; Senembah: 416, 411, 410.

Petroleum-aandeelen hebben bijna uitsluitend de aandacht getrokken voor zoover het aandelen Koninklijke Petroleum Mij. betreft. De grondtoon was hier vast, doch het fonds stond sterk onder den invloed van de fluctuaties van het Fransche betaalmiddel. De overige soorten bleven nagenoeg verlaten. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 360½, 359¾, 360¾; Geo. Holl. Petr. Mij.: 175, 176, 173, 174; Kon. Petr. Mij.: 378¾, 376¾, 380¾; Perlak Petroleum: 71, 72¾, 71; Peudawa: 32¾, 30¾, 31¾.

Scheepvaart-aandeelen waren gezocht, vooral na het bekend worden van het hoogere indexcijfer voor vrachten in de achter ons liggende maand. Wel bleven de koersverschillen beperkt, doch de vraag overheerschte regelmatig het aanbod. Holland-Amerika Lijn: 59, 58½, 61¾, 60; Java-China-Japan Lijn: 126¾, 128, 129¾; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95¾, 94½, 96, 96½; Ned. Scheepvaart Unie: 174½, 176, 179½; Stoomvaart Mij. Nederland: 174, 173¾, 177.

Bij industriële aandelen is opnieuw omvangrijk aanbod ontstaan voor aandelen in kunstzijde-ondernemingen. De berichten omtrent voortdurende prijsdaling in Amerika hebben hiertoe medegewerkt. Vast waren aandelen Kon. Pharm. Handelsvereniging, na een aanvankelijke reactie, op het bericht van fusie met Brocades & Steeman. Voorts bleken Jurgenssoorten gevraagd. Centrale Suiker Mij.: 125¾, 127¾, 126½; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 82, 79, 76, 74¾; Jurgens: 166¾, 167, 169¾; Maekubee: 87, 82¾, 78¾; Ned. Kabelfabriek: 304, 302½, 301½; Ned. Kunstzijdefabriek: 193¾, 190¾, 186¾, 185¾; Philips: Gloeilampenfabriek: 361½, 359¾, 365; Kon. Pharm. Handelsverg. v.h. d'Ailly & Zn.: 53, 50½, 53, 55¾.

Mijn-aandeelen bewogen zich eenigszins op den achtergrond, doch de algemeene tendens was niet geanimeerd. Zoowel voor aandelen Singkep Tin Mij. als voor aandelen Algemeene Exploratie Mij. bleek aanbod te bestaan. Iets beter hielden zich aandelen Redjang Lebong, waarbij echter het koerspeil niet veel hoger is gekomen. Algemeene Exploratie Mij.: 105, 103½, 100; Redjang Lebong: 213½, 218, 225, 227¾; Singkep Tin Mij.: 427, 418½, 425, 416.

De Amerikaanse markt was vast, doch zonder veel handel. Anaconda Copper: 97½, 97¾, 98¾; Studebaker: 55¾ (ex div.), 55¾, 55¾; United States Steel Corp.: 151½, 152¾, 153¾, 152¾; Atchison Topeca: 155¾ (ex div.), 158½, 158½; Baltimore & Ohio: 106, 108¾, 107¾; Missouri, Kansas & Texas: 33¾, 32¾, 34¾; Union Pacific: 163¾, 164¾, 164¾; Wabash Railway: 40½, 41½, 42½.

De geldmarkt bleef vrijwel onveranderd; de noteering voor prolongatie wisselde tusschen 3¼ pCt. en 3¾ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 December 1926.

Tot onzen spijt hebben wij het overzicht van de graanmarkt deze week niet ontvangen.

Zie voor den staat volgende pagina.

SUIKER.

De onderteekening zonder eenig voorbehoud van het Cubaansche restrictie-decreet door President Machado, hergaf aan de Amerikaansche en Europeesche Suikermarkten het vaste karakter nadat voordien de noteeringen eenigszins fluctueerden.

Daarbij komt, dat Willett & Gray hunne ramingen van den Wereldsuikeroogst weder wijzigden en het totaal terugbrachten tot 1.184.000 tons beneden de opbrengst van verleden jaar.

De noteeringen te New York hadden het volgend verloop:

	Sp. C.	Dec.	Mrt.	Mei	Juli
Slot voorafgaande week	5.02	3.14	3.12	3.18	3.26
Opening verslagweek	5.02	3.24	3.20	3.26	3.33
Slot verslagweek	5.08	3.25	3.27	3.32	3.40

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 37.000 tons, de versmeltingen 58.000 tons tegen 52.000 tons in 1925 en de voorraden 230.000 tons tegen 45.300 tons.

Prompte en spoedig te verschepen Cubasuiker werd verhandeld tot 3¼ en 3¾ d.c. c. & fr. New York. Ook het verre Oosten blijft belangstelling toonen en kocht eenige duizenden tonnen Maart-afschep.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 27 Nov.	34.700	32.793	3.780
Totaal sedert 1/12 tot 27/11 ..	4.693.496	5.125.970	4.066.642
Werkende fabrieken	—	20	12
Weekexport 4 December	60.276	69.669	18.312
Totale export sedert 1/12 t. 4/12	4.493.482	4.726.428	3.899.539
Totale voorraad 4 December	195.031	255.243	26.928

De Londensche termijnmarkt was de afgelopen week vast en levendig en sloot na eenige fluctuaties op de volgende noteeringen:

December	Sh. 18/3	Aug. 1927....	Sh. 18/11¼
Maart 1927	„ 18/8¼	Dec. „	„ 17/5¼
Mei	„ 18/10¼		

welke noteeringen tusschen 5¼ en 9¼ d. boven het slot van verleden week lagen.

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 November	410.000	429.000	344.000
Tsjechoslowakije 1 December	628.000	780.000	706.000
Frankrijk 1 November	163.000	173.000	151.000
Nederland 1 November	126.000	96.000	96.000
België 1 November	40.000	59.000	63.000
Polen 1 November	93.000	68.000	63.000
Engeland 1 November	377.000	286.000	118.000
Europa ..	1.837.000	1.891.000	1.541.000
V.S. Atlant. havens 8 Dec. ..	230.000	45.000	32.000
Cuba 4 December	195.000	255.000	27.000
Totaal ..	2.262.000	2.191.000	1.600.000

Op Java verkochten de Visp. verdere belangrijke kwantiteiten uit oogst 1927 tot f 19½, f 19¼ en f 20 per 100 KG. basis Superieur en uit oogst 1928 tot f 18½. De totale verkoopen uit oogst 1927 door de Visp. bedragen thans ongeveer 1.900.000 tons. De laatste verkoopen kwamen op restant condities tot stand.

In de tweede hand wilde men aan het eind der week voor disponibile Superieur f 13,81, voor Januari f 13¾ en voor Februari f 14 betalen en voor disponibile No. 16 & hooger f 12¾, welke prijzen ongeveer f ¼ onder de hoogste biedingen der week lagen.

Hier te lande opende de markt kalm op f 21 voor Decembertermijn; f 21½ voor Maart; f 21¼ voor Mei en f 21½ voor Augustus. De stemming werd echter in den loop der week veel vaster en trokken de prijzen aan tot f 22½ voor December, f 22½ voor Maart, f 22¾ voor Mei. Wegens winstrealisatie brokkelden prijzen weder met ongeveer f ¼ af en sloot de markt op f 22 voor Dec., f 22¼ voor Maart en f 22½ voor Mei (vergeefs aanbod) en f 22¼ voor Augustus (genoteerd). De omzet beliep deze week ongeveer 11.600 tons.

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.	Dec.
11 Dec. '26	137 1/8	74 3/8	44 7/8	11,45 1)	5,60 2)	14,95 1)
4 ,, '26	139 3/4	74 3/8	43 7/8	11,65 1)	5,80 2)	15,15 1)
11 Dec. '25	169	78 3/8	41 1/8	15,20	8,50	18,35
11 Dec. '24	160	122 3/8	57 1/4	15,10	11,—	22,15
11 Dec. '23	103	72 1/8	45 3/8	11,70	10,10	23,15
20 Juli '14	82	56 3/8	36 3/8	9,40	5,38	13,70

1) Per Februari. 2) Per Januari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	13 Dec. 1926	6 Dec. 1926	14 Dec. 1925
Tarwe (Hardwinter II) .. 1	15,—	15,50	16,50
Rogge (No. 2 Western) .. 1	12,20	12,40	11,50
Mais (La Plata) 2	176,—	178,—	207,—
Gerst (48 lbs. malting) .. 2	211,—	207,—	184,—
Haver (Canada 3) 1	11,50	11,70	11,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) .. 1	11,90	11,95	15,20
Lijnzaad (La Plata) 2	376,—	380,—	430,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5/11 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	5/11 Dec. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
	Tarwe.....	33.323	1.593.540	1.182.624	—	13.842	21.216	1.607.382
Rogge.....	12.340	267.870	300.008	—	1.940	500	269.810	300.508
Boekweit.....	150	20.692	21.811	—	1.493	340	22.185	22.151
Mais.....	31.416	893.837	774.714	890	114.752	75.695	1.008.589	850.409
Gerst.....	10.308	385.935	316.895	630	13.241	11.346	399.176	328.241
Haver.....	826	162.641	216.278	—	2.831	602	165.472	216.880
Lijnzaad.....	4.867	204.514	223.438	610	191.201	63.497	395.715	286.935
Lijnkoek.....	3.082	237.055	185.930	—	—	—	237.055	185.930
Tarwemeel.....	2.848	96.663	119.090	356	27.162	19.349	123.825	138.439
Andere meelsoorten....	538	15.052	9.933	—	—	—	15.052	9.933

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.i.f. Maart	
		Sh.	Sh.	Sh.	
13 Dec. '26	kristalsuiker basis 99° f 22 3/8	37/9	18/4 1/2	16/1 1/2	5,08
6 Dec. '26	„ 22 3/8	37 6	18/1 1/2	15/1 1/2	5,02
13 Dec. '25	„ 16 1/2/16	31/9	13/7 1/2	11/—	4,02
13 Dec. '24	„ 19 1/2/16	38/—	18/—	14/3	5,40
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 3/8/22	18/—	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 1 December 1926.

Prijzen van Amerikaanse katoen blijven vast en fluctuaties bewegen zich tusschen nauwe grenzen. Er worden flinke hoeveelheden katoen aangevoerd, terwijl ook de export zich blijft handhaven. Loco-verkoopten te Liverpool bedroegen de afgelopen week slechts 34.000 balen, waaruit ook wel de flauwe stemming van den handel blijkt.

De Amerikaanse garemarkt is flauw. Er is nog geen verbetering in de vraag naar grovere nummers, terwijl verkoopen in medio nummers zich tot kleine hoeveelheden beperken. Enkele posten in 40er mule zijn voor India geboekt, doch over het algemeen beperken zaken zich uitsluitend tot kleine hoeveelheden, zoowel voor cops, warps, boomen als bundels. In Egyptische garens schijnen onderzinkingen nogal uit elkaar te loopen. Verscheidene spinners rapporteeren groote verkoopen van cop twist, zoowel voor het binnenland als voor export, terwijl anderen daarentegen slechts weinig verkocht schijnen te hebben. Nu de brandstofmoeilijkheden opgelost zijn, blijft het te bezien of de markt het gebrek aan vertrouwen in de huidige prijzen zal weten te overwinnen.

In de positie van de doekmarkt is weinig verandering gekomen en prijzen blijven zich handhaven. De stemming is over het algemeen optimistisch, daar men wel begrijpt, dat met het beëindigen van de kolenstaking de handel van het land ongetwijfeld beter moet worden. Gedurende de afgelopen weken was men over de vooruitzichten van den handel met Hongkong nogal optimistisch gestemd, doch de laatste ongunstige berichten van China hebben die verwachtingen den bodem ingeslagen.

Wat de andere Oostersche markten betreft gaat er, met uitzondering van enkele partijen voor bepaalde firma's, over het algemeen slechts weinig om, daar indentors in den regel niet geneigd zijn vraagprijzen te betalen, zoodat een groot gedeelte van de aanvragen weer wordt teruggevoerd voor betere limites. Hoewel de vraag van Indië

nog onvoldoende is, zijn de vooruitzichten niet ongunstig, want de algemeene toestand is daar goed te noemen, zoodra slechts het vertrouwen bij koopers in de tegenwoordige prijzen hersteld zal zijn. Zij schijnen te wachten op den tijd, wanneer er volgens hun meening weinig risico zal bestaan om op normale wijze in te koop en hoewel prijzen reeds geruimen tijd vast zijn gebleven, schijnt het wel, dat de tegenwoordige Manchester prijzen niet met hun prijsdeelen overeenkomen.

Manchester, d.d. 8 December 1926.

De Amerikaansche katoenmarkt was gedurende de afgelopen week kalm. Prijzen gingen dagelijks naar beneden en op Zaterdag jl. noteerde Mid American Spot 6.30, d.w.z. 66 punten lager dan den voorafgaanden Zaterdag. Het is wel vermeldenswaard, dat deze prijs niet bereikt is sinds den oogst van 1915/6; het laagste punt in dat seizoen was 5.34 op 3 Augustus. Het daaropvolgend laagste punt was 6.38 op 28 Februari 1921. Deze week zijn prijzen echter weer eenigszins gestegen en waren gisteren wederom 24 punten van de daling ingehaald. De markt wacht thans het laatste Bureau Rapport van dit seizoen af, hetwelk hedennamiddag, na het ter perse gaan van dit bericht, gepubliceerd wordt. Privéschattingen van den Egyptischen oogst op 7 1/2 miljoen cantars zijn gunstiger dan die van het Gouvernement, doch alle factoren wijzen op een grooten oogst en prijzen zijn flauwer. Intusschen zijn katoenvoorraden, zoowel in de Amerikaansche als Egyptische havens, toegenomen. De totale verkoopen in Liverpool bedroegen gedurende de afgelopen week 33.000 balen, waarvan ongeveer de helft Amerikaansche.

De Amerikaansche garemarkt is bepaald kalm. Spinners van alle soorten klagen over het gebrek aan kooplust. De verkoopen, die nog tot stand komen, zijn bijna uitsluitend voor directe behoefte. Over het algemeen bestaat er nog een groot gebrek aan vertrouwen in de huidige prijzen en er schijnen weinig vooruitzichten op betere zaken te bestaan voordat prijzen van het ruwe materiaal wat stabiel worden. Met de afschaffing van de uniforme verkoopprijzen en het besluit van de Federatie om het aantal werkuren wekelijks tot 35 op te voeren, waartoe verscheidene spinners reeds zijn overgegaan, is de positie van Spinners veel slechter geworden. Prijzen zijn onregelmatig en biedingen onvoldoende, terwijl spinmarges belangrijk kleiner zijn geworden. In Egyptische garens bestaat hetzelfde gebrek aan vertrouwen als bij de Amerikaansche soorten; dientengevolge is de omzet gering en beperkt zich tot directe behoefte.

De daling van prijzen van ruwe katoen, welke jl. Zaterdag het hoogste punt bereikte, heeft een ontmoedigenden invloed op de doekmarkt gehad. Hoewel het op sommige markten een vermindering van de vraag ten gevolge heeft gehad, is over het algemeen het resultaat vrijwel nihil geweest, want doekprijzen zijn merkwaardig vast gebleven, waardoor het verschil in prijsdeelen van koopers en verkoopers nog grooter is geworden. Deze afzijdigheid van

den kant van koopers is nog toegenomen, door al hetgeen in de pers den laatsten tijd over China is geschreven; het uitbreiden van het aantal werkuren in de spindistricten en de afschaffing van de „Basic selling prices”. Oudanks dit alles, is er echter nog geen sprake van een algeheele prijsdaling, ofschoon weliswaar prijzen wel iets flauwer zijn, terwijl ook deze week de vastheid van het ruwe materiaal noteeringen wat stabielier heeft gemaakt. De algemeene toestand is dan ook niet veel gewijzigd, behalve dan dat koopers zich nog meer afzijdig houden en zaken doen moeilijker wordt dan ooit.

1 Dec. 8 Dec. Oost. koersen. 30 Nov. 7 Dec.

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br.-Indië $1/5\frac{1}{2}$ $1/5\frac{1}{2}$
 F.G.F. Sak-Haridis 14,30 13,60 T.T. op Hongkong $1/11$ $1/10\frac{1}{2}$
 G.F. No. 1 Oomra.. 4,90 4,70 T.T. op Shanghai $2/5$ $2/4\frac{1}{2}$

THEE.

Ook in de afgelopen week handhaafde de Londensche theemarkt de tendens der vorige weken, door nl. alleen vast te zijn met onveranderde prijzen voor de betere kwaliteiten, terwijl de prijzen andermaal lager gingen voor de ordinaire kwaliteiten en ook voor de middensoorten. De vraag voor export blijft nog steeds zeer onbevredigend, zoodat de zaken zich vrijwel geheel bepalen tot transacties voor binnenlandsche rekening. Het gemiddelde prijsniveau geeft vrijwel week aan week een kleine daling te zien en is dan ook ruim 4 d. per lb. lager dan verleden jaar. De gemiddelde prijs van verschillende partijen Britsch-Indische thee — Cachars en Sylhets — zijn thans nog slechts weinig hooger dan 1 sh. per lb.

Hier is de markt stil in afwachting van de veiling van 16 dezer.

Amsterdam, 13 December.

KOFFIE.

Sedert het vorig bericht bleef de stemming voor het artikel zeer kalm en liepen de prijzen in de productielanden (in de eerste plaats in Brazilië) langzaam maar regelmatig van dag tot dag iets terug. In aansluiting hierop daalden ook de noteeringen aan de termijnmarkten, waardoor ten onzent het Santos-contract ten slotte ongeveer $\frac{1}{2}$ à $1\frac{1}{2}$ ct. en het Gemengd contract ongeveer $1\frac{1}{2}$ à $2\frac{1}{2}$ ct. lager kwamen dan een week geleden. De oorzaak van dezen gang van zaken lag ook ditmaal wederom hoofdzakelijk in den loop van den Braziliaanschen wisselkoers. Nadat verleden week bericht was ontvangen, dat de Regeering onzer den nieuwen President een wetsontwerp tot stabilisatie van de Milreis tot $6\frac{1}{2}$ d. bij de Braziliaansche Kamer van Afgevaardigden zou hebben ingediend, werd op 8 dezer via Londen geseind, dat bij de Kamer een wetsontwerp was ingediend tot stabilisatie op een goudwaarde van 6 d. en dat dit ontwerp ook reeds voorloopig was goedgekeurd. Tevens werd daarbij vermeld, dat de stabilisatie eene goud-reserve zou vorderen van £ 60 miljoen. Toen dit bericht alhier werd ontvangen, was de wisselkoers op Londen te Rio inmiddels reeds onder 6 d. gedaald, namelijk op $5\frac{11}{32}$; daarna daalde hij nog $\frac{1}{8}$ d. en seert eergisteren staat hij op $5\frac{13}{16}$. Wat uit dit alles nog worden zal, valt op het oogenblik niet te overzien, doch vast staat, dat de geweldige daling van 1 d. (dat is ongeveer 15 pCt.) en de groote schommelingen, waaronder die daling zich heeft voltrokken, voor den koffiehandel een toestand van onzekerheid hebben geschapen, die op funeste wijze inwerkt op het zakenleven en het dan ook thans met een soort van lamheid heeft geslagen. Kon tot vóór kort gelezen nog meestal gesproken worden van een beperkten afzet of van geringen kooplust, thans kan niet anders gezegd worden dan dat er bijna niets omgaat en dat de stemming ellendig is.

Waar in Brazilië tegenover de verdere daling van den wisselkoers geen of slechts onvoldoende stijging van de binnenlandsche Reisprizen stond, liepen, zooals hierboven ree's met een enkel woord vermeld, de kost- en vrachtaanbiedingen van Rio en van Santos deze week weder niet onbelangrijk terug, namelijk voor eerstgenoemde soort ongeveer $1/9$ en voor laatstgenoemde ongeveer $3/6$. Ook de Palembang-Robusta-offertes van Indië kwamen telkens lager af, doch zaken kwamen hierin niet, of zoo goed als niet, tot stand.

Volgens heden ontvangen telegram uit Brazilië bedroeg de voorraad, in de Gouvernementspakhuisen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes teruggehouden op 30 November 6.397.000 balen, hetgeen tegen 16 November weder eene toename aanwijst van 81.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 86/- à 87/- per

cwt. en van dito Prime ongeveer 88/- à 89/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 71/- à 71/3.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, December verscheping, $35\frac{1}{2}$ ct.; Mandheling Robusta, December verscheping, $41\frac{1}{2}$ ct.; W. J. B. f.a.q. Robusta, December verscheping, $48\frac{1}{4}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteeringen werden verlaagd van 60 op 59 ct. per $\frac{1}{2}$ KG. voor Superior Santos en van 51 op 49 ct. voor Robusta.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
14 Dec.	49 $\frac{1}{2}$	47	44 $\frac{5}{8}$	43	46	42 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{7}{8}$	38 $\frac{1}{2}$
7 „	49 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$	46	43 $\frac{3}{4}$	46	44 $\frac{3}{8}$	43	40 $\frac{1}{2}$
30 Nov.	49 $\frac{1}{2}$	48	46 $\frac{1}{8}$	44	46	44 $\frac{7}{8}$	43	40 $\frac{1}{4}$
23 „	49 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{8}$	46 $\frac{1}{8}$	43 $\frac{7}{8}$	47 $\frac{1}{8}$	45 $\frac{1}{8}$	43 $\frac{1}{8}$	41 $\frac{1}{8}$

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Maart	Mei	Sept.
13 Dec.	\$ 14.58	\$ 14.38	\$ 13.90	\$ 13.07
6 „	„ 15.20	„ 14.90	„ 14.39	„ 13.40
29 Nov.	„ 15.35	„ 15.—	„ 14.45	„ 13.46
22 „	„ 15.31	„ 14.98	„ 14.45	„ 13.50

Rotterdam, 14 December 1926.

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt verschaftte een flinke vraag doch ten gevolge van de vele gecancelde kolenboten zijn de vrachten minder geworden. Van de Northern Range naar U.K. werd per prompt 5/- per qtr. gedaan tot $4\frac{1}{4}$, terwijl voor dezelfde positie naar Antwerpen of Rotterdam 20 cents per 100 lbs. is gedaan. De vracht van de Golf van Mexico naar Antwerpen of Rotterdam was 25 cents en naar de Middellandsche Zee 27 cents per 100 lbs.

De suikerbevrachters van West-Indië blijven nog afwachten en de eenigste bevrachting van deze week is een 7000 tonner Cuba/Marseille, 10/20 Januari tegen 26/-.

Van de North Pacific was een betere vraag en gedurende de afgelopen week vond een vijftal bevrachtingen plaats; voor December belading werd 40/- tot 41/6 gedaan van Vancouver, $1/3$ extra Portland of Puget.

Van de La Plata vond een flink aantal bevrachtingen plaats voor alle posities tot Maart. De vrachten zijn echter over het algemeen iets minder. December/Januari tonnage bedong 36/9, terwijl per Januari van de boven La Plata havens 30/- is gedaan. Per Februari werd tegen 28/- gedaan en per Maart 24/-.

Het tekort aan tonnage doet zich in de Oostelijke afdelingen nog duidelijk voelen en de vrachten zijn hoog. In een paar gevallen waren echter lijnboten beschikbaar voor volle ladingen tegen vrachten, die door wilde boten niet konden worden geaccepteerd. De vraag van Australië bleef vast voor Dec./Jan./Febr. Van Zuid-Australië/Victoria/Sydney is bevracht tegen 54/- per Jan., en van Sydney tegen 53/9. Voor Februari is bevracht tegen vrachten varieerend van 50/- tot 52/6, naar gelang van grootte. Van Burmah is per Februari bevracht naar continentale havens tegen 37/6 tot 32/6. Van Mauritius werd een 6800 tonner bevracht naar U.K. per Febr./Maart tegen 32/6 en een 9000 tonner op basis van 30/- per Febr.

Van den Donau vonden geen bevrachtingen plaats. De Zwarte Zee was tamelijk levendig, doch de vrachten waren lager. Voor Januari is 13/- betaald voor 6000 tonners.

Van de Middellandsche Zee vond een flink aantal bevrachtingen plaats, o.a.: Algiers/Rotterdam 9/6; Melilla/IJmuiden 11/-; Huelva/Rotterdam 11/6 en 10/6. Bizer'a/Philadelphia 10/-. In fosfaat werd gedaan: Stax/Calais 12/-; Newfairwater 15/6, Rotterdam 12/- en 10/6. De markt van de Golf van Biscaye bleef zeer vast en ofschoon $7/10\frac{1}{2}$ werd geaccepteerd van Bilbao naar Rotterdam, is sindsdien 8/- betaald. Santander/Rotterdam betaalde 8/- en Onton/IJmuiden 9/-.

Van Engeland vonden weer kolenbevrachtingen plaats en wel o.a. als volgt: Zuid-Wales/Rouan 4/6. Gibraltar 10/-; Constantinopel 13/-; Port-Said 12/6, Buenos Aires 15/-; terwijl van de Oostkust werd betaald: Hamburg 5/3, Bordeaux 6/6, Piraeus 12/- en Alexandrië 13/9.